

MABEL COLLINS - SKOZI VRATA IZ ZLATA

SKOZI VRATA IZ ZLATA

MABEL COLLINS

teozofija v sloveniji

Mabel Collins

SKOZI VRATA IZ ZLATA

Naslov izvirnika: Through the gates of gold

Izvirnik izdal: Roberts Brothers, 1887

Druga elektronska izdaja

Prevod, prelom in izdal: Anton Rozman

Slika na naslovnici: David Roberts - Great hall at Carnak temple in Thebes -

© Petra Fine Art

Leto izdaje: Ljubljana, 2022

Publikacija je brezplačna

Avtorske pravice: © Teozofija v Sloveniji 2022

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v
Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID: 102246659

ISBN: 978-961-6561-51-8 (PDF)

SKOZI VRATA IZ ZLATA

MABEL COLLINS

Ko sem nekoč pisala v samoti svoje študijske sobe, je vanjo stopil skrivnosten Obiskovalec. Postavil se je poleg mene in pozabila sem ga vprašati, kdo je in zakaj je vstopil tako neslovesno, kajti začel mi je pripovedovati o Vratih iz Zlata. Govoril je iz znanja in iz ognja njegovega govora sem pridobila zaupanje. Zapisala sem njegove besede; toda žal ne morem upati, da bo iz mojih zapiskov žarel ogenj enako svetlo kot iz njegovega govora.

teozofija v sloveniji

Vsebina	Stran
<i>Uvod</i>	5
<i>1. Poglavlje - Iskanje ugodja</i>	7
<i>2. Poglavlje - Skrivnost praga</i>	20
<i>3. Poglavlje - Začetni napor</i>	24
<i>4. Poglavlje - Pomen bolečine</i>	32
<i>5. Poglavlje - Skrivnost moči</i>	43
<i>Epilog</i>	54
<i>Spremna beseda W. Q. Judgea</i>	55

Uvod

Vsak človek ima neko lastno življenjsko filozofijo, razen resnični filozof. Najbolj neveden teleban ima neko predstavo o svojem življenjskem cilju in določne zamisli o tem, kako bo na najlažji in na najbolj moder način dosegel ta cilj. Posvetni človek je pogosto, ne da bi se tega sam zavedal, prvorazredni filozof. Svoje življenje obravnava po načelih najbolj jasnega značaja in ne dovoli, da bi njegov položaj pretresla kakšna naključna katastrofa. Človek mišljenja in domišljije je manj gotov in nenehno odkriva, da ni sposoben oblikovati svojih predstav o tem cilju, ki najgloblje zanima človeško naravo - človeško življenje samo. Resničen filozof je tisti, ki ne zahteva nikakršnega slovesa in ki je odkril, da se skrivnosti življenja ni mogoče približati z običajnim mišljenjem; prav tako kakor tudi resničen znanstvenik priznava svoje popolno nepoznavanje načel, ki se nahajajo v ozadju znanosti. Ali obstaja kakršenkoli način mišljenja ali kakršenkoli umski napor, ki bi usposobil človeka, da bi dojel velika načela, ki očitno obstajajo kot vzroki v človeškem življenju, je vprašanje, ki ga ne more določiti noben običajen mislec. Pa vendar medla zavest, da obstoja vzrok za učinki, ki jih vidimo, da obstoja red, ki vlada kaosu, in veličastna harmonija, ki prepaja neskladja, ne da miru gorečim dušam zemlje in jim vzbuja hrepenenje po tem, da bi videli nevidno in spoznali nespoznavno. Toda zakaj bi hrepeneli in iskali tisto,

kar je onstran upanja, dokler se ne odprejo notranje oči? Zakaj pa ne bi zbrali delcev, ki jih imamo pri roki in pogledali, ali ne bi mogli iz njih sestaviti neko obliko te širne sestavljenke?

1. Poglavje - Iskanje ugodja

I

Mi vsi poznamo tisto resno stvar, imenovano beda, ki zasleduje človeka - precej čudno kot se zdi na prvi pogled - ne z neko nejasno ali nezanesljivo metodo, ampak s stvarno in neprekinjeno trdovratnostjo. Njena prisotnost ni absolutno trajna, sicer bi človek moral prenehati živeti; vendar pa je njena trdovratnost res brez vsake prekinitve. Za človekom vedno stoji senčna oblika obupa, pripravljena, da se ga dotakne s svojim strašnim prstom, če bi se mu zazdelo, da je predolgo srečen. Kaj je dalo tej grozni podobi pravico, da nam ne da miru vse od ure našega rojstva pa do ure naše smrti? Kaj ji je dalo pravico, da stalno stoji pred našimi vrati, jih pripira s svojo neotipljivo, pa vendar očitno neprijetno roko, pripravljena, da vstopi, ko se ji zdi to primerno? Tudi največji filozof, ki je kdajkoli živel, na koncu kloni pred njo; kajti filozof je le tisti, v kakršnemkoli zdravem smislu, ki priznava dejstvo, da se ji ni mogoče upreti in ki ve, da bo moral, tako kot vsi drugi ljudje, slej ko prej trpeti. Ta bolečina in stiska sta del človekove dediščine; in tisti, ki se odloča, da ga nič ne bo pripravilo do tega, da bi trpel, se le skriva v globoki in hladni sebičnosti. To skrivanje ga lahko varuje pred bolečino; vendar ga bo ločilo tudi od ugodja. Če je na svetu sploh mogoče

najti mir, ali pa kakršnokoli veselje v življenju, potem tega ni mogoče z zapiranjem vrat čutenja, ki nas pripuščajo do najbolj vzvišenega in najbolj živega dela našega obstoja. Čutnost, ki jo pridobimo preko fizičnega telesa, nam nudi vse, kar nas spodbuja k življenju v tej obliki. Ni si mogoče predstavljati, da bi kateregakoli človeka kaj brigalo dihanje, če ne bi to dejanje prinašalo s seboj občutek zadovoljstva. Tako je z vsakim dejanjem v vsakem trenutku našega življenja. Mi živimo, ker je prijetno celo čutenje bolečine. Občutek je tisti, ki si ga želimo, sicer bi soglasno okušali globoke vode pozabe in človeška rasa bi izumrla. Če je to tako v fizičnem življenju, potem je očitno tako tudi v življenju čustev - v domišljiji, v čustvovanju, v vseh tistih finih in občutljivih tvorbah, ki skupaj s čudovitim zapisovalnim mehanizmom možganov, sestavljajo notranjega ali subtilnega človeka. Čutnost je tista, ki jih naredi prijetna; življenje jim pomenijo neskončni nizi občutkov. Uničite čutnost, ki jim vzbuja hotenje po vztrajanju v eksperimentu življenja, pa ne bo ostalo nič. Zato človek, ki poskuša izničiti občutek bolečine in ki si prizadeva ohraniti enako stanje, najsi mu je prijetno ali hudo, trči ob sam koren življenja in uniči cilj svojega lastnega obstoja. In to mora veljati, kolikor nam to kažejo naše sedanje moči umevanja in intuicije, za vsako stanje, celo za tisto, po kateremu težijo na Vzhodu, za Nirvano. To stanje je lahko le neskončno bolj subtilno in bolj izvrstno čutenje, če je sploh kakšno stanje in ne izničenje; in v skladu z življenjsko izkušnjo, s katere smo sedaj sposobni presojati, povečana subtilnost čutenja pomeni povečano živost - tako na primer rahločuten in domišljijski človek posledično veliko bolj občuti zvestobo ali nezvestobo prijatelja, kot to lahko čuti preko medija čutov človek bolj grobe fizične narave. Zato je jasno, da si filozof, ki noče čutiti, ne dopušča možnosti za umik v ne tako oddaljen in nedosegljiv Nirvanični cilj. Tako lahko le samemu sebi odreče svojo dediščino življenja, ki je z drugimi besedami, pravica do čutenja. Če izbere žrtvovanje tega, kar ga dela človeka, se mora zadovoljiti le z brezdeljem zavesti - s stanjem, v primerjavi s katerim je življenje ostrige vznemirljivo.

Toda noben človek ni sposoben izvesti takšen podvig. Dejstvo njegovega neprekinjenega obstoja jasno dokazuje, da si še vedno želi čutnosti, in to v tako stvarni in dejavni obliki, da mora biti želja potešena v fizičnem življenju. Precej bolj praktično se zdi, ko človek ne bi zavajal samega sebe in hlinil stoicizem, ko se ne bi poskušal odpovedati temu, od česar se ni pripravljen ločiti. Ali ne bi bilo bolj smelo ravnanje, bolj obetajoči način reševanja velike uganke obstoja, če bi jo zagrabili, se je trdno oprijeli in od nje zahtevali njeno skrivnost? Če bi se ljudje le ustavili in pomislili, kakšnih lekcij so se naučili iz ugodja in bolečine, bi lahko precej izvedeli o tisti čudni stvari, ki povzroča te učinke. Toda ljudje so nagnjeni k temu, da se prehitro odvrnejo od samo-preučevanja ali od kakršnekoli resne analize človeške narave. Pa vendar mora obstajati znanost o življenju, ki je prav tako jasna kot katerakoli od šolskih metod. Te znanosti ne poznamo, to je res, in o njenem obstoju samo ugibajo, le domnevajo, nekateri od naših bolj naprednih mislecev. Razvoj znanosti je le odkrivanje tega, kar že obstaja; in za nekega orača je kemija enako skrivnostna in neverjetna kot je znanost življenja za človeka običajnih zaznav. Pa vendar bi lahko obstajal, bi moral obstajati, videc, ki zaznava rast novega znanja, tako kot so zgodnji navdušenci za laboratorijske eksperimente spoznali sistem znanja, ki se je razvijal iz narave in je sedaj na razpolago človeku za njegovo uporabo in korist.

II

Brez dvoma bi veliko več ljudi kot sedaj poizkušalo s samomorom, z begom pred bremenom življenja, če bi bili lahko prepričani, da je mogoče na ta način doseči pozabo. Toda tisti, ki se obotavlja preden popije strup, zaradi strahu, da bo izzval le spremembo v načinu obstoja in morda še bolj dejavno obliko nesreče, je človek z več znanja kot pa zaletave duše, ki divje hitijo v neznano, z zaupanjem v njegovo prijaznost. Vode pozabe so zelo drugačne od voda smrti in človeška rasa ne more izginiti s sredstvom smrti, dokler še deluje zakon rojstva. Človek se vrača v fizično življenje tako kot pijanec k vrču vina - ne ve zakaj, razen to, da si želi čutnosti, ki jo prinaša življenje;

tako kot si pijanec želi občutka, ki ga prinaša vino. Prave vode pozabe ležijo daleč za našo zavestjo in jih lahko dosežemo le tako, da prenehamo obstajati v tej zavesti - da prenehamo izražati voljo, ki nas napolnjuje s čuti in občutki.

Zakaj se človeško bitje ne povrne v tisto veliko maternico tišine, iz katere je prišel, da bi ostajal v miru kot nerojeni otrok preden ga je dosegel življenjski zagon? Tega ne naredi zaradi lakote po ugodju in bolečini, veselju in žalosti, jezi in ljubezni. Nesrečen človek bo trdil, da nima želje po življenju; pa vendar dokazuje, da so njegove besede lažne že s tem, da živi. Nihče ga ne more prisiliti v to, da bi živel; galijot je lahko priklenjen na svoje veslo, vendar pa njegovo življenje ne more biti priklenjeno na njegovo telo. Vzvišen mehanizem človeškega telesa je tako nekoristen kot stroj brez goriva, če nima volje do življenja - tiste volje, ki jo ohranjamo odločno in brez prestanka in ki nas usposablja za naloge, ki bi nas sicer napolnile z grozo; kot je to na primer, vdihovanje in izdihovanje zraka. Take herkulske napore, kot je ta, izvršujemo brez pritožbe in dejansko z ugodjem, da bi lahko obstajali med brezštevilnimi občutki.

Še več, srečni smo, večinoma, tudi brez cilja ali namena, brez kakršnekoli predstave o cilju ali brez kakršnegakoli razumevanja, po kateri poti gremo. Ko se človek prvič zave te brezciljnosti in ko se medlo zave, da deluje z velikim in nenehnim trudom ter brez kakršnekoli predstave o tem, proti kateremu cilju je usmerjen ta trud, potem se nanj spusti revščina mišljenja devetnajstega stoletja. Je izgubljen in zbeگان ter brez upanja. Postane skeptičen, se slepi in si utrujen postavlja navidez nerešljivo vprašanje, ali je dejansko vredno vdihovati zrak zaradi tako neznanih in navidezno nespoznavnih rezultatov. Toda, ali so ti rezultati nespoznavni? Da bi si postavil vsaj manj zahtevno vprašanje: ali ni mogoče uganiti smeri, v kateri leži naš cilj?

III

To vprašanje, rojeno iz žalosti in utrujenosti, ki se nam zdi bistveni del duha v devetnajstem stoletju, je dejansko vprašanje, ki bi si ga morali postavljati v vseh dobah. Če bi se lahko razumno podali skozi zgodovino, bi brez dvoma ugotovili, da se to vprašanje pojavi vedno z uro, ko se v popolnosti razcveti cvet civilizacije in se njegovi listi le še ohlapno držijo skupaj. Naravni del človeka takrat doseže svoj najvišji vrh; kotalil je kamen po Griču Stiske le zato, da bi opazoval, kako se bo, ko bo dosegel vrh, zopet odkotalil nazaj - tako v Egiptu, v Rimu, v Grčiji. Zakaj to nekoristno delo? Ali ne prinaša neizrekljive utrujenosti in naveličanosti že večno izvrševanje naloge le zato, da bi videli, da je zopet nismo opravili? Pa vendar je to tisto, kar je človek počel skozi zgodovino, vsaj kolikor daleč seže naše omejeno poznavanje. Obstoja vrh, kateremu se približuje z izjemnimi in združenimi napori in na katerem se na veliko in bleščče razcveti celoten intelektualni, mentalni in materialni del njegove narave. Dosežen je vrh čutne popolnosti, nakar njegov prijem postaja šibkejši, moč slabi in človek se povrne, preko malodušnosti in nasičenosti, v barbarstvo. Zakaj ne ostane na vrhu griča, ki ga je dosegel in ne pogleda na gore onstran njega ter se odloči, da bi se povzpел še na tiste višine? Zato, ker je neveden; in ko zagleda veliko bleščavo v daljavi, zbegano in osuplo spusti pogled in se vrne k počitku na senčno stran domačega hriba. A vendar se tu pa tam najde nek dovolj pogumen človek, ki se trdno zazre v to bleščavo in v njej dešifrira nekakšno podobo. Poeti in filozofi, misleci in učitelji - vsi tisti, ki so starejši bratje rase - so od časa do časa vzdržali ta pogled in nekateri med njimi so prepoznali v osupljivi bleščavi obrise Vrat iz Zlata.

Ta Vrata nas vodijo v svetišče človekove lastne narave, v kraj, od koder prihaja njegova življenjska moč in v katerem je človek svečenik v svetišču življenja. Da je tja mogoče vstopiti, prestopiti ta Vrata, so nam nekateri že pokazali. Platon, Shakespeare in nekateri drugi močni ljudje so to uspeli in nam v zastrtem jeziku spregovorili o krajih v bližini Vrat. Ko močan človek prestopi prag, ne govori več tistim na drugi strani. In celo besede, ki jih

izgovarja, dokler je še zunaj, so tako polne skrivnosti, tako zastrte in globoke, da lahko vidijo njihovo svetlobo le tisti, ki sledijo njegovim korakom.

IV

Ljudje si želijo ugotoviti, kako naj zamenjajo bolečino z ugodjem; to je, odkriti, na kakšen način bi lahko uravnali zavest, da bi izkušali tisti občutek, ki je najbolj prijeten. Ali je to mogoče odkriti s pomočjo človekovega mišljenja je najmanj vprašanje, ki ga je vredno obravnavati.

Če se človekov um usmeri na katerikoli določen predmet z dovolj veliko koncentracijo, potem v zvezi z njim slej ko prej doseže razsvetlitev. Ta poseben posameznik, pri katerem se pojavi končna razsvetlitev, se imenuje genij, izumitelj, navdihnjeni; vendar je on le krona velikega mentalnega dela, ki so ga izvedli neznani ljudje okoli njega, vse tja nazaj preko dolgih časovnih obdobij. Brez njih ne bi imel snovi, s katero bi se ukvarjal. Celo poet potrebuje brezštevne rimače, iz katerih lahko črpa. On je jedro poetične moči svojega časa in časov pred njim. Ni mogoče ločiti posameznika katerekoli vrste od njegovega sorodstva.

Če bi bili ljudje, namesto da so sprejeli neznano za nespoznavno, soglasni v usmerjanju svojih misli proti njim, potem ta Vrata iz Zlata ne bi ostala tako neizprosno zapahnjena. Potrebujejo le močno roko, ki bi jih odprla. Pogum, ki je potreben za vstop, je pogum do iskanja skrivališč človekove lastne narave, brez strahu in brez sramu. V odličnem delu, bistvu, odšavljenem delu človeka, je mogoče najti ključ, ki odpira ta velika Vrata. In kaj je tisto, kar najdemo, ko se odprejo?

Tu pa tam, skozi dolgo tišino stoletij, glasovi odgovorijo na to vprašanje. Tisti, ki so jih prestopili, so za sabo pustili besede volila za druge iz svojega sorodstva. V teh besedah lahko odkrijemo določna navodila, kaj naj bi iskali onstran Vrat. Vendar pa lahko v teh besedah razberejo skrit pomen le tisti, ki želijo hoditi po tej poti. Učenjaki, ali raje sholastiki, prebirajo svete knjige različnih narodov, poezijo in filozofijo, ki so jo zapustili razsvetljeni umi,

in v njej odkrijejo le golo materialnost. Domišljija, ki slavi naravne legende, ali pa pretirano povzdiguje psihične zmožnosti človeka, jim pojasnjuje vse, kar lahko najdejo v Biblijah človeštva.

To, kar je mogoče najti v besedah teh knjig, je mogoče najti v vsakem od nas; v literaturi ali preko kateregakoli toka mišljenja ni mogoče odkriti nič takega, kar ne bi obstajalo v premišljujočem človeku. To je seveda očitno dejstvo, znano vsem pravim študentom. Vendar pa moramo v zvezi s tem globokim in obskurnim vprašanjem posebej poudariti, da ljudje prehitro mislijo, da tam, kjer so sami naleteli na praznino, tudi drugi ljudje ne bodo našli ničesar. Človek, ki bere, kmalu zazna naslednjo stvar: tisti, ki so hodili pred njim, niso odkrili, da bi Vrata iz Zlata vodila v pozabo. Nasprotno, ko človek prestopi prag, postane čutenje prvič pristno. Vendar pa je to novega reda, reda, ki nam sedaj ni znan in ki ga ni mogoče oceniti brez nekega vodila glede njegovega značaja. To vodilo lahko brez dvoma pridobi vsak študent, ki mu je do tega, da bi se prebil skozi vso literaturo, ki nam je dostopna. Da mistične knjige in rokopisi sicer obstajajo, da pa ostajajo nedostopni preprosto zato, ker ni človeka, ki bi bil pripravljen prebrati prvo stran kateregakoli od teh, postaja prepričanje vseh, ki so dovolj preučevali to vprašanje. Kajti skozi njih mora potekati rdeča nit; vidimo jo, kako se vije od globoke nevednosti do razumevanja in modrosti; povsem naravno je, da bi se morala nadaljevati do intuitivnega znanja in navdiha. O teh velikih človekovih darovih imamo na voljo le nekaj pičlih odlomkov; kje je potem celota, katere del morajo biti? Skrita za tanko, pa vendar navidez neprehodno tančico, ki jo skriva pred nami, tako kot skriva vso znanost, vso umetnost, vse človekove moči, dokler ne zberemo poguma in odstranimo zaslon. Ta pogum se poraja le iz prepričanja. Ko človek enkrat verjame, da stvar, ki si jo želi, resnično obstoja, potem si jo bo za vsako ceno pridobil. Težava je torej v človekovi neveri. Da bi lahko odklenili vrata neznanega področja človekove narave in raziskali njena veličastna obzorja, je potrebno proti njej usmeriti veliko plimovanje mišljenja in pozornosti.

Da je to vredno narediti, ne glede na tveganje, morajo priznati vsi, ki so si postavljali to žalostno vprašanje devetnajstega stoletja - ali je to življenje vredno živeti? Gotovo pa zadostuje, da človeka spodbudi k novemu naporu - predvidevanje, da obstoja onstran civilizacije, onstran mentalne kulture, onstran umetnosti in mehanske popolnosti, nov, drug pristop, ki vodi do realnosti življenja.

V

Ko se zdi, da je človek že prišel do konca, dosegel cilj in da nima več kaj narediti - prav takrat, ko se zdi, da nima nobene izbire med hranjenjem in pitjem ter življenjem v svojem udobju, kot to počnejo zveri, in med skepticizmom, ki pomeni smrt - takrat dejansko vidi, če le pogleda, da so pred njim Zlata Vrata. S kulturo dobe, ki jo je popolnoma vsrkal v sebe, tako da je postal njena inkarnacija, je človek pripravljen, da poskusi velik korak, ki je absolutno mogoč, pa čeprav z njim poskusijo le redki, tudi taki, ki so nanj pripravljeni. To se zgodi tako redko deloma zato, ker ga obkrožajo globoke težave, vendar pa še bolj zato, ker človek ne spozna, da je dejansko to tista smer, v kateri je mogoče pridobiti ugodje in zadovoljstvo.

Obstajajo določena zadovoljstva, ki si jih prizadeva doseči vsak posameznik; vsak človek ve, da lahko na eni ali na drugi plasti čutenja odkrije svojo največjo vzhičenost. Seveda se skozi življenje preiščeno obrača proti le-tej, tako kot se sončnica za soncem in kakor se vodna lilija sklanja nad vodo. Toda vseskozi se bori s strašnim dejstvom, ki ga duši v dno duše - da ni nikoli dosegel ugodja, da ga ne bi zopet izgubil in ga moral ponovno iskati. Še več kot to; nikoli ga dejansko ne doseže, ker se mu to tik pred koncem izmakne. To je zato, ker si prizadeva polastiti tega, kar je nedotakljivo in potešiti lakoto svoje duše po čutnosti preko stikov z zunanjimi predmeti. Kako naj tisto, kar je zunanje, poteši ali vsaj ugaja notranjemu človeku - stvari, ki kraljuje v notranjosti in nima oči za materijo; nobenih rok, s katerimi bi se dotikala predmetov, nobenih čutov, s katerimi bi povzela tisto,

kar se nahaja izven njenih skrivnostnih zidov? Te začarane ovire, ki jo obdajajo, so brezmejne, kajti ona je povsod; odkriti jo je treba v vseh živih stvareh in nobenega dela vesolja si ne moremo zamisliti brez nje, če na to vesolje gledamo kot povezano celoto. In, če tega bistva ne priznamo že na začetku, potem sploh nima smisla obravnavati vprašanja življenja. Življenje je namreč brez pomena, če ni univerzalno in povezano; če ne ohranjamo svojega obstoja zaradi dejstva, da smo del tega, kar ni brez razloga naše lastno bivanje.

To je eden izmed najbolj pomembnih činiteljev v razvoju človeka, spoznanje - globoko in popolno spoznanje - zakona univerzalne enotnosti in povezanosti. Ločenost, ki obstoja med posamezniki, med svetovi, med različnimi poli vesolja in življenja, mentalno in fizično fantazijo, ki jo imenujemo prostor, je nočna mora človeške domišljije. Te nočne more obstajajo, in to le zaradi mučenja, kar ve vsak otrok. In to, kar potrebujemo, je moč razlikovanja med slepilom, ki ga proizvajajo možgani in zadeva le nas, in slepilom, ki ga prinaša vsakodnevno življenje in zadeva tudi druge. To pravilo je uporabno tudi v širšem oziru. Zadeva le nas, ki živimo v nočni mori nerealne groze in si domišljamo, da smo v vesolju sami in zmožni neodvisnega delovanja tako dolgo, dokler so naši družabniki le tisti, ki so del sna. Toda, ko želimo govoriti s tistimi, ki so izzvali in poskušali odpreti Zlata Vrata, je zelo nujno - dejansko je bistveno - da razlikujemo in ne prenašamo v naše življenje zmed iz našega sna. Če to počnemo, nas imajo za nore, tako da pademo nazaj v temo, kjer ni prijatelja, ampak le kaos. Ta kaos je spremljal vsak človekov napor, ki je bil zapisan v zgodovino; potem, ko je civilizacija zacvetela, je cvet odpadel in odmrll, zima in tema sta ga uničila. Dokler se človek ne želi potruditi, da bi razlikoval, s čemer bi bil sposoben ločevati nočne podobe od dejavnih postav dneva, se to dogaja neizogibno.

Če pa ima človek pogum, da se upre tej reakcionarni težnji, če trdno stopi na vrh, ki ga je dosegel in premakne nogo naprej, v iskanje novega koraka, zakaj tega ne bi tudi našel? Nič takega ni, po čemer bi človek lahko predvideval, da se pot konča na neki točki, kot le ta tradicija, ki pravi, da je

to tako, tradicija, ki so jo ljudje sprejeli in se je oprijeli kot opravičila za svojo lenobo.

VI

Lenoba je, resnično, človekovo prekletstvo. Tako irski kmet kot kozmopolitski cigan prebivata v umazaniji in revščini le zaradi popolne lenobe. To velja tudi za posvetnega človeka, ki iz istega razloga živi v zadovoljstvu nad čutnimi užutki. Pitje odličnih vin, okušanje izbrane hrane, ljubezen do svetlih prizorov in zvokov, lepih žensk in občudujočega okolja - vse to za kultiviranega človeka ni nič boljše, nič bolj zadovoljivo - kot njegov končni cilj uživanja - kakor so grobe zabave in zadovoljstva telebana za nekultiviranega človeka. Končne točke ne more biti, kajti življenje v vsaki obliki je le širni niz finih gradacij; in človek, ki izbere, ki se odloči, da bo obstal na določeni točki kultiviranosti, ki jo je dosegel in ki si dopoveduje, da ne more naprej, si preprosto ustvarja samovoljno trditev v opravičilo za svojo lenobo. Seveda obstoja možnost izjave, da je cigan povsem zadovoljen s svojo umazanijo in revščino in da je zaradi tega vseeno enako velik človek kot najbolj kultiviran. Toda cigan je takšen le, dokler je neveden; v trenutku, ko v medel um vstopi svetloba, se človek obrne proti njej. Tako je tudi na višji ravni; le da je težava pri prodiranju v um, pri pripuščanju svetlobe, celo še večja. Irski kmet ljubi svoj whiskey in dokler ga lahko ima, ga ne brigajo veliki zakoni morale in religije, ki naj bi vladali človeštvu in napeljevali ljudi na zmerno življenje. Kultiviranega gurmana zanimajo le subtilni okusi in popolne dišave; a je prav tako kot kmet slep za dejstvo, da izza teh zadovoljstev ne obstaja nič. Tako kot telebana ga zavaja privid, ki duši njegovo dušo; in domišlja si, da lahko, potem ko je osvojil čutno veselje, ki mu ugaja, doseže najpopolnejše zadovoljstvo le z neskončnim ponavljanjem, kar pa ga na koncu pripelje v norost. Poln okus vina, ki ga ljubi, vstopi v njegovo dušo in jo zastrupi, tako da mu dopušča le tiste misli, ki so povezane s čutno željo; in tako se nahaja v enako brezupnem stanju kot človek, ki umre nor zaradi pijančevanja. Kaj dobrega doseže pijanec s svojo no-

rostjo? Nič; bolečina nazadnje povsem prekrije ugodje in šele korak v smrt zaključi agonijo. Človek pretrpi še končno kazen za svojo vztrajno nevednost o zakonu narave, ki je tako neizprosna kot tisti gravitacije - zakon, ki človeku preprečuje, da bi trdno stal pokonci. Iste kupe ugodja ne moremo izpiti dvakrat; drugič mora vsebovati ali zrno strupa ali kapljico eliksirja življenja.

Ista trditev velja za intelektualne užitke; deluje isti zakon. Vidimo ljudi, ki so cvet svoje dobe in intelekta, ki prekašajo svoje vrstnike in jih nadkri-ljujejo, dokler nazadnje ne zapadejo v usodno rutinsko mišljenje, s katerim popuščajo vrojeni lenobi duše in začnejo zavajati sami sebe s tolažilnim ponavljanjem. Nato pride zaprtost in pomanjkanje vitalnosti - tisto nesrečno in razočarajoče stanje, v katerega prepogosto vstopijo veliki ljudje, ko preidejo srednja leta. Ogenj mladosti, življenjska moč mladega razuma, premaguje notranjo inertnost in človek se vzpenja v višine mišljenja in polni svoja mentalna pljuča s svobodnim gorskim zrakom. Toda na koncu nastopi fizična reakcija; fizični stroj možganov izgubi svoj močan zagon in začčenja opuščati svoje napore, preprosto zato, ker se bliža konec mladosti telesa. Sedaj človeka naskoči veliki skušnjavec rase, ki večno čaka na lestvi življenja, ki čaka na tiste, ki so se povzpeli do te višine. V uho spusti strupeno kapljo in od tega trenutka dalje vsa zavest otopi, človeka začne obdajati groza, da je začel v svojem življenju izgubljeni vse možnosti. Zdrvi nazaj na domačo raven izkušnje, kjer najde udobje v igranju na dobro znan akord strasti in čustva. In premnogi, ki so zapadli v to stanje, životarijo v strahu pred neznanim in zadovoljni ob igranju na tisto struno, ki se najraje odziva. S temi sredstvi dobijo zagotovilo, da življenje v njih še gori. Toda navsezadnje je njihova usoda enaka kot tista gurmana in pijanca. Moč privlačnosti se z vsakim dnem zmanjšuje kot pri stroju, ki čuti, kako izgublja svojo vitalnost; in človek si prizadeva ponovno oživiti staro vznemirjenje in gorečnost z bolj silovitim udarjanjem note, z gojenjem stvari, ki mu nudi čutenje, s pitjem kupe strupa do njene usodne usedline. In nato je izgubljen; na njegovo dušo pade norost, tako kot na dušo pijanca. Življenje zanj nima

več nobenega pomena, tako da divje drvi v brezna intelektualne blaznosti. Nižji človek, ki naredi to veliko norost, utruja duhove drugih z enoličnim oprijemanjem domačega mišljenja, z gojenjem enoličnih opravil, za katera trdi, da so končni cilj. Oblak, ki ga obkroža, je tako smrten kot smrt sama, in ljudje, ki so nekoč sedali k njegovim nogam, se žalostno odvrtačajo stran in vračajo k njegovim nekdanjim besedam, da bi se spominjali njegove veličine.

VII

Kakšno je zdravilo za to revščino in zapravljanje napora? Ali je sploh kakšno? Prav gotovo že samo življenje vsebuje logiko in zakon, ki omogočata obstoj, sicer bi bila kaos in norost edino dosegljivo stanje.

Ko človek izpije svojo prvo kupo ugodja, se njegova duša napolni z neizrek-ljivim veseljem, ki prihaja s prvim, svežim občutkom. Kaplja strupa, ki jo položi v drugo kupo, se bo, če bo vztrajal pri tej norosti, podvojila in po-trojila, dokler nazadnje ne bo napolnila cele kupe - to je nevedna želja po ponavljanju in poglobitvi; ta očitno pomeni smrt; v skladu z drugimi analo-gijami. Otrok postane mož; ne more ohraniti svojega otroštva ter ponavljati in poglobljati ugodja iz otroštva, razen če ne plača neizogibne cene in postane idiot. Rastlina požene v zemljo korenine in proti nebu zelene liste; nato cveti in obrodi sad. Tisto rastlino, ki požene le korenino in liste ter vztrajno zadržuje svoj razvoj, ima vrtnar za nekoristno stvar in jo izruje.

Človek, ki izbere pot napora in ne dovoli, da bi sen lenobe objel njegovo dušo, odkriva z vsakim novim okušanjem v svojih ugodjih novo in bolj fino veselje - nekaj subtilnega in oddaljenega, kar jih vse bolj in bolj oddaljuje od stanja, v katerem pomeni vse le sama čutnost; to subtilno bistvo je tisti eliksir življenja, ki naredi človeka nesmrtnega. Tistemu, ki ga okusi in ki ne bo pil, dokler le-tega ni v kupi, se življenje širi in v njegovih očeh svet postaja velik.

On prepoznava dušo v ženski, ki jo ljubi in strast postaja mir; v svojih mislih vidi finejše kakovosti duhovne resnice, ki je onstran delovanja našega mentalnega stroja. In namesto, da bi se podal v objem intelektualizma, počiva na širokih krilih orla intuicije in zaplava v prefinjeno ozračje, kjer črpajo svoje vpoglede poeti; v svoji moči čutenja, uživanja na svežem zraku in soncu, v hrani in vinu, v gibanju in počitku, v možnostih subtilnega človeka, vidi stvar, ki ne umre niti s telesom in niti z možgani. V užitkih umetnosti, glasbe, svetlobe in ljubkosti - v tistih oblikah, ki jih ljudje ponavljajo, dokler ne ostanejo le pri oblikah, on vidi slavo Vrat iz Zlata. In podaja se skozi, da bi na oni strani odkril novo življenje, ki razstruplja in krepi s svojo življenjsko silo tako kot oster gorski zrak. Če je v svojo kupo prilival kapljico za kapljico tega eliksirja življenja, potem je dovolj močan, da diha in živi v tem silovitem ozračju. Če nato umre, ali pa nadalje živi v fizični obliki, enako odkriva nova in vse bolj fina veselja, bolj popolne in zadovoljujoče izkušnje, ki jih pritegne in odda z vsakim dihom.

2. Poglavje - Skrivnost praga

I

Ni dvoma, da se moramo ob vstopu v novo obdobje življenja nečemu odpovedati. Otrok se je moral, ko je postal mož, odpovedati otroškim stvarim. Sv. Pavel nam je s temi in z mnogimi drugimi besedami, ki nam jih je zapustil, razkril, da je okusil eliksir življenja, da je bil na poti proti Vratom iz Zlata. Z vsako kapljo božanskega požirka, ki jo spustimo v kupo ugodja, moramo, da bi ji naredili prostor, iz te kupe nekaj odvesti. Ker ravna Narava s svojimi otroci zelo velikodušno, je človekova kupa vedno polna do roba; in če se človek odloči, da bo okušal fino in poživljajočo esenco, mora zavreči nek bolj grob in manj občutljiv del samega sebe. To mora početi vsakodnevno, vsako uro, v vsakem trenutku, če želi, da bi postajal požirek življenja vztrajno obilnejši. In da bi to počel neustrašno, mora človek postati svoj lasten učitelj, mora spoznati, da je njegova potreba po modrosti stalna, mora biti pripravljen, da bi prišel do konca, izvajati vse vrste strogosti, brez omahovanja na sebi uporabiti brezovo palico. Vsakemu, ki resno gleda na to vprašanje, postane očitno, da ima neke resne izgleda, da vstopi skozi Zlata Vrata le tisti človek, ki poseduje tako zmožnosti strastnega človeka

kot stoika. Sposoben mora biti do najbolj občutljive potankosti izkusiti in presoditi vsako veselje, ki ga ponuja obstoj; sposoben se mora biti odpovedati vsemu ugodju in to brez trpljenja zaradi odpovedi. Ko je dovršil razvoj te dvojne zmožnosti, je sposoben presejati svoja ugodja in iz svoje zavesti odstraniti vsa tista, ki v celoti pripadajo človeku iz gline. Ko te pusti za seboj, nastopi nova raven bolj prefinjenih ugodij, s katerimi se mora ukvarjati. Obravnava le-teh, ki človeka usposablja za odkrivanje bistva življenja, ni metoda, ki ji sledi stoičen filozof. Stoik ne dopušča, da bi bilo v ugodju veselje; in ko se odpove drugemu, izgubi prvo. Pravi filozof, ki je sam preučeval življenje, ne da bi to vezal na katerikoli sistem mišljenja, vidi, da se jedrce nahaja v lupini, in da, namesto da bi kot robot in brezbrizen požeruh vtaknil v usta celoten lešnik, bistvo stvari doseže tako, da razbije lupino in jo odvrže. Vsa čustva, vsi občutki, gredo skozi ta proces, sicer ne bi mogli biti del človekovega razvoja, bistvo njegove narave. To, da so pred njim moč, življenje, popolnost, in da je vsak del njegovega prehoda naprej kronan s sredstvi, ki mu pomagajo do cilja, lahko zanikajo le tisti, ki nočejo priznati, da je življenje ločeno od materije. Njihov mentalni položaj je tako zelo samovoljen, da se z njim nima smisla spogledovati ali spopadati. Nevidno ves čas pritiska na vidno, nematerialno nadvladuje materialno; ves čas znamenja in dokazi tistega, kar je onstran materije, čakajo na ljudi materije, da bi jih preizkusili in pretehtali. Tisti, ki se za to ne bodo odločili, so pač samovoljno izbrali kraj počitka in za njih ne moremo narediti nič drugega, kot da jih pustimo na miru, da se ukvarjajo s tistim enoličnim delom, za katerega so prepričani, da je najvišja dejavnost v obstoju.

II

Ni dvoma, da se mora človek vzgajati, da bi zaznal to, kar je onstran materije, na enak način, kot se mora vzgajati, da zazna to, kar je v materiji. Vsak ve, da je zgodnje otrokovo življenje dolg proces prilagajanja, učenja razumevanja in uporabe čutov glede na njihova posebna področja delovanja in prakse v uporabi težavnih, sestavljenih in še nepopolnih organov, vse z

zvezi z zaznavo sveta materije. Če želi živeti mora biti otrok resen in delovati brez obotavljanja. Nekateri otroci, rojeni v luč sveta, se z nje umaknejo, ker se ne želijo spopasti z izjemno nalogo, ki je pred njimi in ki jo je potrebno opraviti, da bi bilo življenje v materiji mogoče. Ti se vrnejo na ravni nerojenih; vidimo jih, kako odložijo svoj mnogo-strani instrument, telo, in kako se počasi zazibajo v spanec. Isto velja za večji del človeštva, potem ko je doseglo zmagoslavje, premagalo in užilo svet materije. Posamezniki v tej množici, ki se zdijo tako mogočni in samozavestni zaradi svoje družinske posesti, so otroci v odnosu do nematerialnega vesolja. In vidimo jih, povsod, vsak dan in vsako uro, kako se otepajo, da bi vstopili vanj, kako se vračajo na ravni stanovalcev v fizičnem življenju, oprijemajoč se zavesti, ki so jo izkušali in razumeli. Intelktualno zavračanje vsega čisto duhovnega znanja je najbolj značilno znamenje te lenobe, za katero so gotovo krivi misleci vsemogočega slovesa.

Da je začetni napor težak, je očitno; zato je jasno, da je to vprašanje moči, kot tudi dejavnosti volje. Vendar ni drugega načina, s katerim bi pridobili to moč, ali pa jo, ko je pridobljena, uporabili, kot le z izražanjem volje. Zaman so pričakovanja, da se je mogoče roditi na velike posesti. V kraljestvu življenja ni druge dediščine, kot le človekova lastna preteklost. Zbrati mora to, kar je njegovo. To je očitno za vsakega opazovalca življenja, ki uporablja svoje oči, ne da bi jih zaslepil s predsodkom; in celo, ko je prisoten predsodek, razumen človek ne more, da ne bi zaznal tega dejstva. Iz tega smo dobili doktrino kazni in odrešitve, ki naj bi trajali skozi dolge veke po smrti, ali večno. Ta doktrina je ozek in neinteligenten način ugotavljanja dejstva v Naravi, da človek požanje tisto, kar je sejal. Swedenborgov veliki um je videl to dejstvo tako jasno, da ga je zakrknil v končnost, povezano s tem posebnim obstojem, kajti njegov predsodek mu ni dovolil zaznati možnost novega dejanja, ko ne obstoja več čutni svet, v katerem bi lahko deloval. Bil je preveč dogmatski za znanstveno opazovanje in ni mogel videti, da pomlad sledi jeseni in dan noči in da mora rojstvo slediti smrti. Zelo se je približal pragu Vrat iz Zlata in stopil onstran čistega intelektualizma, a le

zato, da bi se ustavil na točki, ki je le korak dalje. Preblisk življenja onstran, ki ga je zaznal, je zanj vseboval vesolje; in na tem delčku izkušnje je zgradil teorijo, ki naj bi vključevala vse življenje ter zavrnil napredovanje onstran tega stanja ali kakršnokoli možnost izven njega. To je le druga oblika utrujene enoličnosti. Toda Swedenborg stoji pokončno v množici prič dejstva, da Zlata Vrata obstajajo in da jih je mogoče videti z višin mišljenja ter nam s tem podal slaboten val čutenja z njihovega praga.

III

Ko človek enkrat razmisli o pomenu teh Vrat, potem je zanj očitno, da ni drugega izhoda iz te oblike življenja kot le skozi njih. Le ona lahko pripustijo človeka do kraja, kjer on postane sad tega, za kar je človeštvo cvet. Narava je najbolj prijazna od vseh mater za tiste, ki jo potrebujejo; nikoli se ne naveliča svojih otrok ali si želi, da bi se zmanjšalo njih število. Njene prijazne roke se široko odpirajo širni množici, ki si želi rojstva in bivanja v oblikah; in medtem, ko si ta množica to želi vedno znova, se ji ona še naprej smehlja v dobrodošlico. Zakaj bi potem komurkoli zapirala svoja vrata? Dokler življenje v njenem srcu ne ponosi stotine vlog hrepenenja duše po čutnosti, ki jih najde tam, kakšen razlog bi ga gnal k odhodu na katerikoli drugi kraj? Nedvomno semena želje poženejo tam, kjer jih poseje sejalec. To se zdi povsem razumljivo; in na tem povsem očitnem dejstvu je indijski um utemeljil svojo teorijo reinkarnacije, rojstva in ponovnega rojstva v materiji, ki je postala tako dobro znan del mišljenja Vzhoda, da ne potrebuje več dokazovanja. Indijec jo pozna tako, kakor zahodnjak ve, da je dan, skozi katerega se prebija, le eden od mnogih dni, ki tvorijo razpon človekovega življenja. Ta gotovost, ki jo poseduje vzhodnjak glede naravnih zakonov, ki nadzirajo velik razpon obstoja duše, se pridobi preprosto z navadami mišljenja. Um mnogih vzhodnjakov je osredotočen na vprašanja, ki jih imajo na Zahodu za nepojmljiva. Zato je lahko Vzhod ustvaril veliko cvetje duhovne rasti človeštva. Na mentalnih korakih milijona ljudi je Buddha prešel skozi Vrata iz Zlata; in zato, ker je velika množica pritiskala na prag,

je bil sposoben pustiti za seboj besede, ki dokazujejo, da se bodo ta Vrata odprla.

3. Poglavlje - Začetni napor

I

Z lahkoto lahko vidimo, da ni točke v človekovem življenju ali izkušnji, na kateri bi bil bližje duši stvarem, kot na katerikoli drugi. Ta duša, vzvišeno bistvo, ki napolnjuje zrak z zglajenim žarenjem, je tam, za Vrati, ki jih obarva s seboj. Toda, da do nje ne vodi le ena pot, takoj zaznamo iz dejstva, da mora biti že zaradi svoje narave same ta duša univerzalna. Vrata iz Zlata ne vodijo do nekega posebnega kraja; to, kar omogočajo, je odpiranje izhoda iz posebnega kraja. Človek jih prečka, ko zavrže svojo omejitev. On lahko raztrešči lupino, ki ga zadržuje v temi, raztrga tančico, ki mu skriva večnost, na katerikoli točki, tam, kjer mu je to najlažje; in najbolj pogosto bo ta točka tam, kjer jo najmanj pričakuje. Ljudje iščejo pobeg s pomočjo svojih umov in sestavljajo samovoljne in omejene zakone, s katerimi naj bi dosegli tisto, kar je, za njih, nedosegljivo. Mnogi so dejansko upali, da bodo prešli na ono stran po poti religije, a namesto tega so si izoblikovali kraj mišljenja in čutenja, tako izrazit in ustaljen, da se zdi, da tudi dolga stoletja ne bi zadoستovala, da bi se bili sposobni izviti iz te ukoreninjene navade. Nekateri so bili prepričani, da bo pot mogoče najti s pomočjo čistega intelekta; in takim ljudem dolgujemo filozofijo in metafiziko, ki sta preprečili, da bi se rasa

potopila v popolno čutnost. Toda človek, ki si prizadeva živeti le z mišljenjem, konča v fantazijah, ki jih skuša posredovati drugim ljudem kot tehtno hrano. Veliko dolgujemo metafizikom in transcendentalistom; toda tisti, ki jim sledi do bridkega konca in pri tem pozablja, da so možgani le organ za uporabo, se bo znašel na kraju, kjer se zdi, da se leno kolo argumenta večno obrača okoli svoje osi, pa vendar ne pride nikamor in ne prenaša nobenega tovora.

Krepost (ali to, kar se vsakemu posameznemu človeku zdi, da je krepost; njegov poseben standard moralnosti in čistosti) ohranjajo tisti, ki jo izvajajo kot pot v nebesa. Morda to je, za nebesa sodobnega mehkužneža, etičnega sladostrastneža. Enako lahko je postati gurman v čistem življenju in visokem mišljenju kot v užitkih okusa, vida ali zvoka. Ugodje je cilj, tako za krepostnega človeka kot za pijanca; celo, če bi bilo njegovo življenje čudež vzdržnosti in samo-žrtvovanja, trenutna misel pokaže le to, da sledi tej navidez herojski poti le zaradi ugodja. Pri njem ugodje prevzame ljubko obliko, kajti njegova zadoščenja so tista sladkega okusa in ker mu ugaja, da nudi veselje drugim, namesto da bi užival v njih sam. Toda čisto življenje in visoke misli niso same po sebi nič bolj dokončne kot katerikoli drugi način uživanja; in človek, ki si prizadeva najti potešitev v njih, mora stalno poglobljati svoj napor in jih stalno ponavljati - vse zastonj. Res je, da je on zelena rastlina, da so listi čudoviti; vendar pa je potrebno nekaj več kot le listi. Če slepo vztraja pri svojem prizadevanju, prepričan, da je dosegel svoj cilj, ko ga ni še niti zaznal, potem se znajde na tistem puščobnem kraju, kjer je dobrot prisila in dejanje kreposti brez ljubezni, ki bi morala svetiti skozenj. Dobro je, če človek vodi čisto življenje, tako kot je dobro, če ima čiste roke - sicer postane odvraten. Toda krepost, kakor jo mi razumemo sedaj, ne more biti v nikakršnem bolj posebnem odnosu do stanja onstran tega, na katerega smo omejeni, kot katerikoli drugi del našega ustroja. Duh ni plin, ki bi ga ustvarila materija, in mi ne moremo ustvariti naše bodočnosti, če na silo uporabimo nekega materialnega posrednika in zanemarimo ostale. Duh je veliko življenje, na katerem počiva materija, tako kot skalnat

svet na svobodnem in tekočem etru; kadarkoli, ko lahko razbijemo naše omejitve, se znajdemo na tisti čudoviti obali, na kateri je Wordsworth nekoč videl blesk zlata. Ko stopimo nanjo, mora izginiti vsa sedanost - kreposti in slabosti, mišljenje in čutenje. Seveda mora biti res tudi to, da mora človek, kar je sejal, tudi požeti; nima moči, da bi ponesel s seboj krepost, ki pripada materialnemu življenju; pa vendar je vonj njegovih dobrih del veliko slajša žrtev kot duh zločina in krutosti. A vendar se lahko zgodi, da se bo z izvrševanjem kreposti okoval v navado, v nespremenljivo obliko življenja v materiji, tako trdno, da si um ne bo mogel zamisliti, da je smrt dovolj velika moč, da bi ga osvobodila in odvrгла na širni in veličasten ocean - dovolj velika moč, da bi zanj privzdignila neizprosno in težko kljuko Zlatih Vrat. In v človeku, ki je grešil tako globoko, da je vsa njegova narava preplašena in zatemnjena zaradi divjega ognja sebične potešitve, ta ogenj včasih tako povsem ugasne in zogleni, da iz življenjske moči strasti izskoči svetloba. Zdi se, da bi tak človek na koncu lažje dosegel prag Vrat, kot pa čisti asket ali filozof.

Vendar pa ni posebej koristno, če dosežemo prag Vrat brez moči, da bi ga prestopili. In to je vse, na kar lahko upa grešnik; da bo uspel z izgubo samega sebe, do katere pride, ko vidi svojo lastno dušo. Vsaj zdi se, da je zaradi njegovega negativnega stanja to neizogibno. Človek, ki dvigne kljuko Zlatih Vrat, mora to opraviti s svojo lastno močno roko, mora biti absolutno pozitiven. To lahko vidimo iz analogije. V vsaki drugi stvari v življenju, v vsakem novem koraku ali razvoju, mora človek, če želi pri tem v popolnosti uspeti, izraziti svojo najbolj dominantno voljo. Dejansko, v mnogih primerih človek nikakor ne bo uspel, navkljub vsem ugodnostim in navkljub delni uporabi volje, doseči tega, kar si želi, če mu primanjkuje končne in nepremagljive odločnosti. Nobena vzgoja na tem svetu ne bo človeka naredila za slavnega razumnika svoje dobe, četudi so njegove moči velike; kajti, dokler si resnično ne želi prijeti cveta popolnosti, bo le suhoparen učenjak, razdeljevalec besed, strokovnjak v mehanskem mišljenju, le kolo spomina. Človek pa, ki poseduje to stvarno lastnost, se bo dvignil navkljub neugod-

nim okoliščinam, bo prepoznal in zajahal val mišljenja, ki je njegova naravna hrana in kot orjak stopil na prostor, ki si ga je želel doseči. To vidimo praktično vsak dan, na vseh področjih življenja. Čeprav se ne zdi mogoče, da bi lahko človek, ki je uspel preko strasti uničiti dogmatski in ozek del svoje narave, prestopil tista velika Vrata. A, ker ga ne slepi predsodek, ker se ni oprijel kakršnegakoli enoličnega mišljenja, niti zavozil kolo svoje duše v kakršnokoli globoko kolesnico življenja, se zdi mogoče, da bo lahko, če se v njem nekoč, v ne tako brezupno oddaljeni prihodnosti, porodi resnična volja, dvignil h kljuki svojo roko.

Nedvomno je to najtežja naloga, ki smo si jo doslej zadali v življenju in o kateri sedaj govorimo - osvoboditi človeka vseh predsodkov, vsega kristaliziranega mišljenja in čutenja, vseh omejitev, in v njem razviti stvarno voljo. Zdi se skoraj kot čudež; kajti v vsakdanjem življenju je resnična volja vedno povezana z izkristaliziranimi idejami. Toda mnoge stvari, ki so se zdele kot čudež, če bi jih izvršili, so bile vendarle opravljene, celo v ozki življenski izkušnji, ki je namenjena našemu sedanjemu človeštvu. Vsa preteklost nam kaže, da težava ni opravičilo za potrto, še manj za obup; sicer bi bil svet brez mnogih čudes civilizacije. Potem ko smo naše ume že privadili na idejo, ki ni neizvedljiva, obravnavajmo stvar bolj resno.

Veliko začetno težavo predstavlja vezanje interesa na to, kar ni vidno. Pa vendar to počnemo vsak dan, tako da moramo le opazovati, kako to naredimo, pa bomo znali voditi lastne korake. Vsak iznajditelj trdno veže svoj interes na nevidno; je povsem odvisen od trdnosti te vezi, pa najsi je uspešen ali ne. Poet, ki gleda na svoj trenutek navdiha na tak način, kot da živi le zanj, vidi tisto, kar je nevidno, in sliši tisto, kar je neslišno.

Verjetno je v tej zadnji analogiji vodilo k poti do uspeha na tem popotovanju proti neznanemu (od koder se dejansko ne povrne noben popotnik). Uporabno je tudi za vsakega izumitelja in za vse, ki segajo onstran običajne mentalne in psihične ravni človeštva. Vodilo počiva v besedi ustvarjanje.

II

Besedo ustvarjati običajni um razume kot razvijanje nečesa iz nič. Jasno je, da to ni njen pomen; mi smo mentalno dolžni priskrbeti našemu Kreatorju kaos, iz katerega proizvede svetove. Obdelovalec zemlje, ki je tipičen ustvarjalec družbenega življenja, potrebuje svoj material, svojo zemljo, svoje nebo, dež in sonce, in semena, ki jih bo položil v zemljo. Iz nič ne more ustvariti nič. Narava ne more nastati iz praznine; ta material, iz katerega se oblikuje, z našo željo po vesolju, se nahaja onstran, izza ali znotraj. Očitno dejstvo je, da semena ter zemlja, zrak in voda, ki jim omogočajo klitje, obstajajo na vsaki ravni delovanja. Če govorite z izumiteljem, odkrijete, da lahko daleč pred tem, kar dela sedaj, vedno zazna neko drugo stvar, ki bi jo bilo potrebno opraviti, ki pa je ne more izraziti v besedah, ker je še ni pritegnil v naš sedanji svet predmetov. To poznavanje nevidnega je pri poetu še celo bolj določno in še bolj neizpovedljivo, dokler se ga ne dotakne z nekim delom tiste zavesti, ki jo deli z drugimi ljudmi. Vendar pa v skladu s svojo veličino večinoma živi v zavesti, za katero običajni človek ne ve, da sploh lahko obstaja - v zavesti, ki prebiva v večjem vesolju, ki diha širši zrak, ki zajema širšo zemljo in nebo in ki trga semena z rastlin velikanske rasti.

Ta kraj zavesti je tisti, ki ga moramo doseči. To, da ni prihranjen le za genialne ljudi, kaže dejstvo, da so ga našli in v njem prebivali tudi mučeniki in junaki. Ni prihranjen le za genialne ljudi, vendar pa ga lahko najdejo le ljudje z veliko dušo.

To dejstvo nas ne sme preplašiti. Človekova veličina naj bi bila, kakor se to priljubljeno domneva, vrojena stvar. To prepričanje mora biti posledica potrebe mišljenja, slepote za naravna dejstva. Veličino je mogoče doseči le z rastjo; to si lahko kadarkoli ogledamo. Celo gore, celo trdna zemlja sama, je velika zaradi posebnega načina rasti tega stanja materialnosti - zaradi kopičenja atomov. Ko zavest, ki prebiva v vseh obstoječih oblikah, preide v bolj napredne oblike življenja, postane bolj dejavna in sorazmerno s tem pridobi moč rasti preko vsrkavanja, namesto kopičenja. Če gledamo na obstoj s tega posebnega zornega kota (ki ga je dejansko težko ohranjati dolgo

časa, ker smo navajeni gledati na življenje v ravneh in pozabljati na velike linije, ki le-te povezujejo in potekajo med njimi), takoj zaznamo, da je razumno, če predvidevamo, da bo postala naša moč rasti z vsrkavanjem večja in da se bo spremenila v še hitrejšo, lažjo in nezavedno metodo, ko bomo napredovali onstran sedanjega stališča. Vesolje je za nas dejansko polno čudovitih obetov, le če dvignemo naše oči in gledamo. To dviganje oči je tisto, kar je najprej potrebno in kar je tudi prva težava; mi se namreč tako radi zadovoljimo s tem, kar vidimo v dosegu naših rok. Bistvena značilnost genialnega človeka je ta, da je sorazmerno ravnodušen do tistega sadu, ki je v njegovem dosegu in da hrepeni po tistem, ki se nahaja daleč za hribi. Dejansko, on ne potrebuje občutka stika, da bi vzbudil hrepenenje. On ve, da je ta oddaljen sad, ki ga zaznava brez pomoči fizičnih čutov, subtilnejša in močnejša hrana kot katerakoli, ki ugaja njim. In kako je nagrajen! Ko okuša ta sad, kako močan in sladak je njegov okus in kakšen nov občutek življenja ga navda! Kajti s spoznavanjem tega okusa spoznava obstoj subtilnejših čutov, tistih, ki hranijo življenje notranjega človeka; in z močjo tega notranjega človeka, le z njegovo močjo, je mogoče dvigniti kljuko Zlatih Vrat. Resnično, le z razvojem in rastjo notranjega človeka je mogoče zaznati obstoj teh Vrat in tistega, do česar vodijo. Dokler je človek zadovoljen s svojimi grobimi čuti in se ne briga za subtilnejše, ostajajo Vrata dobesedno nevidna. Tako kot je neustvarljivo in neobstoječe intelektualno življenje za telebana, tako je za človeka grobih čutov, pa čeprav je njegovo intelektualno življenje dejavno, neustvarljivo in neobstoječe tisto, kar leži onstran, in to le zato, ker ne odpre knjige.

Za služabnika, ki briše prah v učenjakovi knjižnici, zaprte knjige nimajo nobenega pomena; zanj ne vsebujejo obeta, dokler tudi sam ne postane učenjak, ne le služabnik. Mogoče je strmeti skozi večnost na zaprto zunanost iz čiste lenobe - mentalne lenobe, ki je nevera in na katero so ljudje na koncu koncev še ponosni; imenujejo jo skepticizem in govorijo o kraljestvu razuma. Pa ni nič drugega kot stanje za opravičevanje ponosa, povsem enako stanju vzhodnjaškega mehkužneža, ki do svojih ust ne dvigne

niti svoje hrane; tudi on je razumen, ker ne vidi vrednosti v dejavnosti in je zaradi tega ne izvaja. Tako je tudi s skeptikom; stanju nedejavnosti, najsi mentalne, psihične ali fizične, sledi razpad.

III

In sedaj poskušajmo obravnavati, kako lahko presežemo začetno težavo pri pospeševanju interesa za tisto, kar je nevidno. Naši grobi čuti obravnavajo le to, kar je objektivno v običajnem smislu te besede; toda takoj onstran tega polja življenja se nahajajo bolj fini občutki, ki so dostopni bolj finim čutom. Tu najdemo prvo vodilo do mejnih kamnov, ki jih potrebujemo. Človek izgleda s tega zornega kota kot točka, v kateri se zbirajo številni žarki ali linije; in če ima pogum ali interes, da se odtegne s te preproste oblike življenja, te točke in razišče nekoliko v smeri teh linij ali žarkov, se celotno njegovo bivanje v trenutku neizogibno razširi in razgrne, tako da začne rasti človekova veličina. Vendar pa je očitno, če sprejmemo to ponazoritev kot resnično, da je zelo pomembno, da ne raziskujemo bolj vztrajno v eni kot pa v drugi smeri; kajti v tem primeru bo rezultat popačenje. Mi vsi vemo, kako mogočno je veličastje in osebno dostojanstvo gozdnega drevesa, ki je imelo dovolj zraka za dihanje in prostora za širjenje svojih korenin ter dovolj notranje vitalnosti, s katero je izpolnilo svojo nikoli končano nalogo. Na ta način je izpolnjevalo naravni zakon rasti; in strahospoštovanje, ki ga občutimo, izhaja iz tega dejstva.

Kako je mogoče doseči spoznanje o notranjem človeku, da bi lahko opazovali njegovo rast in jo pospešili? Poskušajmo slediti vodilu, ki smo ga pridobili, čeprav bodo besede kmalu postale nekoristne.

Vsak mora potovati sam in brez pomagal, tako kot mora tudi plezalec plezati sam, ko se približa vrhu gore. Nobena tovorna žival mu tam ne more pomagati; prav tako mu tam ne morejo pomagati grobi čuti, ali karkoli, kar se dotika grobih čutov. Besede nas lahko spremljajo še nekoliko dlje.

Jezik prepoznava vrednost sladkosti ali pikantnosti hrane. Za človeka, katerega čuti so najbolj preprostega reda, ima sladkost le tako predstavo. Toda bolj fino snov, bolj visoko postavljen občutek istega reda, dosežemo z drugačno zaznavo. Sladkost obraza ljubke ženske ali smehljaj prijatelja prepozna človek, katerega notranji čuti imajo vsaj nekoliko - prebujene - vitalnosti. Tistemu, ki je dvignil zlato kljuko, se odpre studenec svežih voda, sam izvir, iz katerega izvira mehkoča, tako da postane del njegove dediščine. Toda, preden lahko okusimo ta izvir ali dosežemo katerikoli studenec, odkrijemo katerikoli vir, moramo s srcem dvigniti težko utež, železno breme, ki ga tišči navzdol in mu ne dovoljuje, da bi rastla njegova moč. Človek, ki prepozna tok sladkosti iz njenega vira skozi Naravo, skozi vse oblike življenja, je dvignil to težko breme, se dvignil v tisto stanje, na katerem ni vezi. On ve, da je del velike celote, in to je tisto znanje, ki je njegova dediščina. Z razbitjem samovoljne vezi, ki ohranja njegov stik z osebnošnim jedrom, postane zrel in vladar svojega kraljestva. Ko se odpira navzven in doseže mnogo-strano izkušnjo vzdolž teh smeri, ki se stekajo na točki njegovega utelešenja, odkriva, da ima stik s celotnim življenjem, da se celota nahaja v njegovi notranjosti. In nato se mora le predati veliki sili, ki jo imenujemo dobrota, se je tesno okleniti z objemom svoje duše, da ga hitro ponese na velike, širne vode realnega življenja. Kaj so to za ene vode? V našem sedanjem življenju poznamo le bistvo vsebine. Noben človek ne ljubi brez zasičenosti, noben človek ne pije vina brez vračanja žeje. Lakota in hrepenenje zatemnita nebo in naredita svet neprijazen. To, kar potrebujemo, je svet, ki bo ponujal živ sad, nebo, ki bo vedno polno svetlobe. Če bomo to res potrebovali, potem bomo to gotovo tudi našli.

4. Poglavje - Pomen bolečine

I

Poglejte v globoko srce življenja, kjer bolečina mrači življenja ljudi. Vedno je na pragu in za njo stoji obup. Kaj sta ti dve turobni podobi in zakaj jima je dovoljeno, da sta naša stalna spremljevalca?

Mi smo tisti, ki jima to dovoljujemo, ki jima poveljujemo, tako kot omogočamo in urejamo delovanje naših teles; in to počnemo nezavedno. Toda z znanstvenim poizkusom in raziskavo smo se precej naučili o našem fizičnem življenju in zdi se, da bi lahko dosegli vsaj enak rezultat v zvezi z našim notranjim življenjem, če bi uporabili podobne metode.

Bolečina se pojavlja, mehča, lomi in uničuje. Če jo opazujemo z dovolj odmaknjenega stališča, se zdi kot zdravilo, kot nož, kot orožje, pa tudi kot strup. Je orodje, očitno stvar, ki jo uporabljamo. To, kar želimo odkriti, je, kdo je uporabnik; kateri del nas samih je tisti, ki zahteva prisotnost te stvari, ki je tako sovražna do preostale celote?

Zdravilo uporablja zdravnik, nož kirurg; uničevalsko orožje pa uporablja nasprotnik, sovražnik.

Ali potem ni tako, da ne uporabljamo, ali pa si želimo uporabljati, sredstva le za korist naših duš, ampak da se spuščamo tudi v notranje spopade, v boje v notranjem svetišču? Izgleda že tako; kajti gotovo je, da človek ne bi več, če bi njegova volja do nje popustila, ohranjal življenja v tem stanju, v katerem obstoja bolečina. Zakaj si želi raniti samega sebe?

Na prvi pogled se zdi, da je odgovor to, da si želi predvsem ugodja in da zato vztraja na tem bojnem polju, kjer se bojuje z bolečino za posest nad samim seboj, v upanju, da bo ugodje zmagalo in ga odpeljalo k sebi domov. To je le zunanji vidik človekovega stanja. V sebi dobro ve, da je bolečina so-vladar, skupaj z ugodjem, in da, čeprav se vojna neprestano odvija, ne bo nikoli zmagovalca. Površen opazovalec sklene, da se človek podreja nezogibnemu. Vendar pa je to zmota, ki ni vredna razprave. Kolikor toliko resen premislek nam pokaže, da človek sploh ne obstoja, če ne zaradi izvajanja svojih pozitivnih lastnosti; zato je logično, če menimo, da izbira tisto stanje, v katerem bo živel z izvajanjem teh istih lastnosti. Če torej zaradi našega vprašanja domnevamo, da si želi bolečine, zakaj si sploh želi nekaj takega, kar je zanj tako neprijetno?

II

Če skrbno obravnavamo človekov ustroj in njegove težnje, se zdi, da raste v dveh določnih smereh. Je kot drevo, ki poganja korenine v zemljo in ki razprostira svoje mlado vejevje proti nebu. Ti dve smeri, ki se širita iz osrednje osebnostne točke, sta zanj jasni, določni in razumni. Eno imenuje dobro in drugo zlo. Toda človek ni, v skladu s katerokoli analogijo, opazovanjem ali izkušnjo, premočrtna linija. Če bi to bil in bi to življenje ali napredek ali razvoj ali kakorkoli že to imenujemo pomenilo le hojo po eni ali drugi ravni poti, kakor to trdijo verniki, potem bi bilo celotno vprašanje, mogočen problem, zelo lahko rešljiv. Vendar pa ni tako lahko oditi v pekel, kakor to izjavljajo pridigarji. To je prav tako težka naloga, kakor najti svojo pot do Zlatih Vrat. Človek lahko povsem nasede na čutno zadovoljstvo - lahko na

videz razvrednoti celotno svojo naravo - pa še vedno ne bo postal popoln hudič, kajti v njem še vedno obstoja božanska iskra. Poskuša izbrati široko pot, ki vodi v uničenje in pogumno vstopa na svojo nepremišljeno življenjsko pot. Toda zelo kmalu ga zaustavi in preseneti neka njegova notranja težnja, o kateri ni razmišljal - eno od mnogih drugih žarčenj, ki izhajajo iz njegovega jedra jaz-a. Ko razvija grozovitosti, ki onemogočajo njegovo zdravo delovanje, trpi tako kot trpi njegovo telo. Ustvaril je bolečino in se soočil z lastno kreacijo. Morda se zdi, da je to trditev težko uporabiti v zvezi s fizično bolečino, a ni tako, če na človeka gledamo z višjega stališča kot to počnemo običajno. Če nanj gledamo kot na mogočno zavest, ki oblikuje svoje zunanje manifestacije v skladu s svojimi željami, potem je očitno, da fizična bolečina izhaja iz skaženosti v teh željah. Brez dvoma se bo mnogim umom zdelo takšno pojmovanje človeka preveč ugodno in da vključuje predolg mentalen skok v neznane kraje, kjer dokaza ni mogoče pridobiti. Toda, če je um navajen gledati na življenje s tega stališča, potem zelo kmalu ne bo sprejemljivo nobeno drugo; niti obstoja, ki se zdijo povsem materialističnemu opazovalcu brezupno prepletene, se ločijo in zravnajo, tako da vesolje razsvetli nova razumnost. Samovoljen in krut Kreator, ki po volji nalaga bolečino in ugodje, takrat izgine s prizorišča; in to je dobro, kajti to je dejansko nepotreben značaj, še več, prava slamnata kultura, ki se ne more, če je na vseh straneh ne podpirajo dogmatiki, šopiriti niti na izveskih. Človek prihaja na ta svet gotovo po enakem načelu, po katerem živi v tem ali v nekem drugem mestu na zemlji; če je v vsakem primeru preveč, da bi lahko rekli, da je to tako, potem se človek lahko vpraša, zakaj pa ne bi bilo tako? Noben za in noben proti ne bo ustrezal materialistu, ali pa imel neko težo v sodni dvorani; a jaz to govorim v podporo trditvi - da se ne more več noben človek, ki je to enkrat resno obravnaval, vrniti k formalnim teorijam skeptikov. To je tako, kot da bi si ponovno oblekli plence.

Recimo torej, zaradi te trditve, da je človek mogočna zavest, ki je svoj lasten kreator, svoj lasten sodnik in v katerem potencialno počiva celotno življenje, celo končni cilj. Obravnavajmo torej, zakaj si povzroča trpljenje.

Če je bolečina rezultat neizenačenega razvoja, pošastnih rasti, napačnega napredovanja na različnih točkah, zakaj se človek potem ne nauči lekcije, ki bi ga morala podučiti, da je potrebno bolečine izkoristiti za izenačen razvoj?

Zdi se mi, kot da je sam odgovor na to vprašanje že lekcija, ki si jo človeška rasa prizadeva naučiti. Morda se to lahko zdi preveč smela ugotovitev za običajno razmišljanje, ki gleda na človeka kot na bitje naključja, ki prebiva v kaosu, ali, kot na dušo, ki je privezana na neizprosno kolo trinogove kočije, ki drvi, najsi v nebesa ali v pekel. Toda tak način mišljenja je navsezadnje enak tistemu otroka, ki gleda na svoje starše kot na končne razsodnike svojih usod, kot dejanske bogove ali demone svojega vesolja. Ko zraste, zavrže to predstavo in odkrije, da je to preprosto vprašanje odraščanja in da je on sam kralj življenja, kot vsak drug človek.

Tako je tudi s človeško raso. Je kralj svojega sveta, rozsodnik svoje lastne usode in nikjer ni nikogar, ki bi ji nasprotoval. Tisti, ki govori o Previdnosti in naključnosti, si ni vzel časa za razmislek.

Usoda neizogibno, dejansko obstoja, tako za raso kot za posameznika; toda kdo jo lahko odreja, če ne človek sam? Ni vodila, ne v nebesih ne na zemlji, o obstoju kakršnegakoli drugega odredbodajalca kot človeka, ki trpi ali pa se veseli ob tem, kar je odrejeno. Mi tako malo vemo o svojem lastnem ustroju, tako slabo poznamo naše božanske funkcije, da nam ni mogoče vedeti, kako zelo, ali kako malo, dejansko vplivamo na lastno usodo. Vendar pa v vsakem primeru vemo - do te mere, do katere se pne kakršnakoli dokazljiva zaznava, da še ni bilo odkrito vodilo do obstoja kakršnegakoli odredbodajalca; če posvetimo le nekaj pozornosti življenju okoli nas in opazujemo delovanje človeka na svojo prihodnost, hitro zaznamo, da je on ta moč, resnična sila v delovanju. To je vidno, pa čeprav je naša raven vizije tako zelo omejena.

Posvetni človek, čist in preprost, je daleč najboljši praktični opazovalec in filozof življenja, kajti ne slepijo ga nobeni predsodki. Odkrili bomo, da je

vedno prepričan, da mora človek požeti tisto, kar je sejal. In to je tako očitno res, da postane, če človek zavzame širše stališče, ki vključuje celotno človeško življenje, smiselna tudi grozna Nemesis, ki na videz zavestno preganja človeško raso - to neizprosno pojavljanje bolečine med ugodjem. Veliki Grški poeti so zaznali to pojavljanje tako jasno, da njihovo zapisano opazovanje še nam, mlajšim in bolj slepim opazovalcem, podaja predstavo o njem. Ni verjetno, da bi tako materialistična rasa kot je ta, ki je zrastle na Zahodu, lahko sama odkrila obstoj tega strašnega činitelja v človeškem življenju brez pomoči starejših pesnikov - pesnikov preteklosti. In v tem lahko mimogrede opazimo določno vrednost preučevanja klasikov - da se velike ideje in dejstva o človeškem življenju, ki so jih vzvišeni predniki zapisali v svoji poeziji, ne bi smele tako povsem izgubiti kot so se njihove večšine. Brez dvoma bo svet ponovno vzcvetel, tako da bodo ljudi prihodnjega razcveta proslavile še večje misli in globlja odkritja od tistih v preteklosti; toda, dokler ne pridejo ti oddaljeni dnevi, ne smemo podcenjevati zakladov, ki so nam bili zapuščeni.

Obstaja vidik tega vprašanja, ki se zdi, da na prvi pogled dejansko ne potrjuje tega načina mišljenja; in to je trpljenje v navidez čisto fizičnem telesu neumnih bitij - malih otrok, idiotov, živali - in njihova skupna potreba po moči, ki prihaja iz kateregakoli znanja, ki jim pomaga skozi njihova trpljenja.

Težava, ki se bo v zvezi s tem pojavila v umu, prihaja iz nevzdržne predstave o ločenosti duše od telesa. Vsi tisti, ki gledajo le na materialno življenje (in še posebej fiziki mesa), predvidevajo, da sta telo in možgani par družabnikov, ki živita, z roko v roki in se odzivata eden na drugega. Onstran tega ne prepoznajo nobenega vzroka in zato tudi ne dopustijo nobenega. Pozabljajo, da so možgani in telo enako očitno le mehanizma kot sta to roka in noga. Notranji človek - duša v ozadju, je tisti, ki uporablja vse te mehanizme; in to je očitna resnica v povezavi z vsemi obstoji, ki jih poznamo v zvezi s samim človekom. Ne moremo najti nobene točke na lestvici bivanja, na kateri bi vzročnost duše prenehala ali lahko prenehala obstajati. Nedejavna ostriga mora imeti v sebi to, kar jo privede do izbora nedejavnega življenja,

ki ga živi; nihče drug ne more tega izbrati zanjo kot le duša v ozadju, ki ji omogoča obstoj. Kako bi sicer lahko bila tam, kjer je, ali sploh bila? Le s posredovanjem nekega nemožnega kreatorja, poimenovanega s takšnim ali drugačnim imenom. Človek se že zaradi svoje lenobe, zaradi nepripravljenosti, da bi prevzel ali sprejel odgovornost, vrača nazaj k temu začasnemu pripomočku, imenovanemu kreator. Ta je dejansko začasen, kajti obstaja lahko le med dejavnostjo posebne možganske moči, ki najde prostor med nami. Ko človek pusti za sabo to mentalno življenje, nujno z njim opusti tudi njegovo čarobno svetilko in prijetne utvare, ki jih je pričaral z njeno pomočjo. To mora biti zelo neprijeten trenutek in mora pripeljati do občutka golote, s katerim se ne more meriti noben drug. Zdi se, da bi se bilo mogoče izogniti tej neprijetni izkušnji, če ne bi sprejeli nerealnih fantomov kot stvari iz mesa in krvi ter moči. Naročju Kreatorja skuša človek zaupati odgovornost, ne le za svojo zmožnost za grešitev in možnost za svojo odrešitev, ampak celo za samo svojo življenje, za samo svojo zavest. To je kaj žalosten Kreator, s katerim se zadovolji - tisti, ki naj bi bil zadovoljen z vesoljem lutk in se zabaval z vlečenjem vrvic. Če je zmožen ob tem uživati, potem se mora še vedno nahajati v otroški dobi. Morda pa je navsezadnje to tako; Bog v nas se nahaja v otroški dobi in ne želi priznati svojega visokega položaja. Če je človeška duša dejansko podrejena zakonom rasti, uničenja in ponovnega rojstva svojega telesa, potem se ni potrebno čuditi njeni slepoti. Toda to očitno ni tako; kajti človekova duša je iz tistega reda življenja, ki povzroča podobo in obliko, in nanjo ti stvari ne vplivata, - je iz tistega reda življenja, ki kot čisti, abstraktni plamen tli povsod, kjerkoli se nahaja svetloba. Na to čas ne more vplivati, ali pa tega spremeniti, kajti njena narava je nadrejena rasti in uničenju. Nahaja se na tistem prvobitnem kraju, ki je edini prestol Boga - na tistem kraju, od koder izhajajo oblike življenja in v katerega se povrnejo. Ta kraj je osrednja točka obstoja, kjer obstaja trajno mesto življenja, tako kot v sredini človekovega srca. Z enakovrednim razvojem le-tega - najprej z njegovim priznavanjem in nato z njegovim enakovrednim razvojem v smeri številnih žarčenj izkušnje - človek končno postane sposoben doseči Zlata Vrata in dvigniti kljuko. Ta

proces je postopno prepoznavanje boga v samem sebi; cilj je dosežen, ko je ta pot boga zavestno obnovljena v vsej svoji slavi.

III

Prva stvar, ki jo mora opraviti človekova duša, da bi se lotila tega velikega truda odkrivanja resničnega življenja, je povsem ista stvar kot pri otroku, ki si želi dejavnosti v telesu - mora biti sposobna stati. Jasno je, da je pri duši moč stati, ravnovesja, koncentracije, pokončnosti, lastnost jasnega značaja. Beseda, ki najbolj pripravno opisuje to lastnost je "zaupanje".

Ohraniti negibnost med življenjem in njegovimi spremembami ter stati trdno na izbranem mestu, je poteza, ki jo lahko izrazi le človek, ki ima zaupanje v samega sebe in v svojo usodo. Sicer ga drveče oblike življenja, drveči val ljudi, veliki tokovi mišljenja, neizogibno odnesejo s seboj, tako da izgubi tisto mesto zavesti, s katerega je bilo mogoče začeti z velikim podjetjem. Kajti to dejanje novo-rojenega človeka mora biti opravljeno premišljeno in brez pritiska od zunaj. Vsi veliki tega sveta so posedovali to zaupanje in so trdno stali na tistem mestu, ki je bilo za njih edini trden kraj v vesolju. Za vsakega človeka je to mesto nujno različno. Vsak človek mora najti svojo lastno zemljo in svoje lastno nebo.

Mi imamo instinktivno željo po tem, da bi zmanjšali bolečino, toda pri tem delujemo v zunanjih stvareh, tako kot pri vsem drugem. Skušamo jo preprosto ublažiti; če pa naredimo kaj več in jo poženemo iz prvo-izbrane trdnjave, se ponovno pojavi na nekem drugem mestu, z okrepljeno življenjsko močjo. Če jo z vztrajnim in uspešnim naporom morebiti preženemo s fizične ravni, se ponovno pojavi na mentalnih ali čustvenih ravneh, kjer se je ne more dotakniti noben človek. Da je to tako, lahko z lahkoto vidimo po tistih, ki povezujejo različne ravni čutnosti in ki opazujejo življenje s to dodatno razsvetljenostjo. Ljudje običajno gledajo na te različne oblike čutenja kot dejansko ločene, čeprav so očitno le različne plati enega jedra - točke osebnosti. Če to, kar se pojavi v jedru, izvira iz življenja, zahteva neko zadr-

žano delovanje, ki posledično povzroči bolečino, mora tako ustvarjena sila, ki je bila pregnana iz ene trdnjave, nujno najti drugo; ne moremo je izgnati. In vsa mešanja v človekovem življenju, ki povzročajo čustvo in nemir, obstajajo zaradi njene koristi in namenov, kot tudi zaradi tistih ugodja. Oboje domuje v človeku; oboje se skuša s pravico uveljaviti. Čudovito občutljiv mehanizem človeškega ogrodja je ustvarjen za odziv na njun najmanjši dotik; izjemna prepletenost človeških odnosov ju razvija, nekako, za potešitev teh dveh velikih nasprotij duše.

Bolečina in ugodje stojita ločeno, kot spola; in s stapljanjem teh dveh v eno dosežemo veselje in globoko čutnost in globok mir. Kjer ne obstaja ne žensko in ne moško, ne bolečina in ne ugodje, obstaja bog v obvladanem človeku, in potem je življenje realno.

Ugotavljati stvar na ta način ima morda pridih dogmatizma, ki izraža svoje trditve z varne prižnice, brez možnosti ugovora; vendar je to dogmatizem le, če je dogmatizem tudi znanstven zapis napora v novo smer. Dokler obstoja Vrat iz Zlata ni mogoče dokazati kot realnosti in ne kot fantazije otročjih vizionarjev, potem o njih sploh nima smisla govoriti. V devetnajstem stoletju imajo posluš človeških umov le trda dejstva in legitimne trditve; toliko bolje. Kajti, dokler ni življenje, ki se mu približujemo, zmeraj bolj realno in resnično, potem nima nobenega smisla in hoja za njim pomeni izgubo časa. Realnost je človekova največja potreba in zahteva jo navkljub vsemu tveganju in za vsako ceno. Naj bo tako. Nihče ne dvomi, da ima prav. Pojdimo potem iskat realnost.

IV

Pri naši obravnavi nam bo v pomoč neka določna lekcija, ki se je naučijo vsi akutni trpini. Ob siloviti bolečini se doseže točka, na kateri je ni mogoče ločiti od njenega nasprotja, ugodja. To je resnično tako, a le redki so tako junaški ali močni, da lahko trpijo do te točke. Prav tako jo je zelo težko doseči po drugi poti. Le nekateri izbranci so zmožni tako velikanskega ugodja,

ki jih bo usposobilo, da potujejo po njegovi drugi strani. Večina ima le toliko moči, da uživa in da postane suženj uživanja. Pa vendar ima človek nedvomno v sebi junaštvo, ki je potrebno za veliko popotovanje; kako bi se sicer dogajalo to, da so se mučeniki smejali med mučenjem? Kako bi se dogajalo to, da lahko na koncu globok grešnik, ki živi za užitek, v sebi občuti božansko vzhičenje? V obeh teh dveh primerih nastopi možnost odkritja poti; toda prepogosto to možnost ubije in spravi iz ravnovesja prestrašena narava. Mučenik je dosegel strast do bolečine in živi v predstavi junaškega trpljenja; grešnik postane slep zaradi misli na krepost in jo časti kot nek konec, nek cilj, božansko stvar samo po sebi; ta pa je lahko božanska le kot del tiste neskončne celote, ki vključuje tako slabosti kot kreposti. Kako je mogoče deliti neskončno - tisto, kar je eno? Prav tako razumno je pripisovati božanskost nekemu predmetu, kot vzeti skodelico vode iz morja in trditi, da ta vsebuje ocean. Ne morete razdeliti oceana; slana voda je del velikega morja in to mora biti tako; vendar zato še ne držite v roki morja. Ljudje si tako hrepeneče želijo osebne moči, da so pripravljene zajeti neskončnost v skodelico, božansko idejo v formulo, zato da bi si lahko domišljali, kako jo posedujejo. Ti so le tisti, ki se ne morejo dvigniti in se približati Vratom iz Zlata, ker jih meša veliki dih življenja; preganja jih strah, da bi odkrili njegovo veličino. Oboževalec idola ohranja v svojem srcu podobo svojega idola in pred njim stalno prižiga svečo. Je njegov lasten in uživa ob tej misli, celo takrat, ko se v spoštovanju klanja pred njim. V koliko krepostnih in religioznih ljudeh obstaja to isto stanje? V kotičkih duše gori svetilka pred hišnim bogom - pred stvarjo, ki jo poseduje njen oboževalec in ki mu je podrejena. Ljudje se z obupno nežnostjo oprijemajo teh dogem, teh moralnih zakonov, teh načel in načinov verovanja, ki so njihovi hišni bogovi, njihovi osebni idoli. Zapovejte jim naj prižigajo neugasljiv plamen spoštovanja le neskončnemu, pa se odvrnejo od vas. Kakršenkoli bo že način njihovega prezira do vašega protesta, pa v njih pušča občutek boleče praznine. Kajti plemenita človekova duša, tisti potencialni kralj, ki je v vseh nas, prav dobro ve, da je mogoče tega hišnega idola zavreči in uničiti v vsakem trenutku - da je ta sam po sebi brez končnosti, brez kakršnegakoli realnega in abso-

lutnega življenja. In človek je bil zadovoljen s tem, ko ga je posedoval in pri tem pozabljal, da je zaradi nespremenljivih zakonov življenja mogoče posedovati katerokoli stvar le začasno. Pozabil je, da je neskončno njegov edini prijatelj; pozabil je, da je v njegovi slavi njegov edini dom - da je le ono lahko njegov bog. Zato se počuti kot brezdomec; toda v žrtvovanjih, ki jih ponuja svojemu posebnemu idolu, najde kratek kraj počitka in zaradi tega se ga strastno oprijema.

Le redki imajo pogum, da se, četudi počasi, soočijo z veliko bedo, ki leži izven njih; in tam morajo ostati tako dolgo, dokler se oprijemajo osebe, ki jo predstavljajo, "Jaz-a", ki je za njih središče sveta, vzrok celotnega življenja. V svojem hrepenenju po Bogu najdejo smisel za obstoj enosti; v njihovi želji po čutnem telesu in po svetu užitkov, za njih počiva vzrok za vesolje. Ta prepričanja so lahko skrita zelo globoko pod površino in so lahko dejansko težko dostopna; toda v dejstvu, da so tam, obstoja razlog za to, zakaj se človek drži pokončno. On je za samega sebe neskončno in Bog; on drži v skodelici ocean. V tej utvari neguje sebičnost, ki iz življenja dela užitek in bolečino prijetno. V tem globokem egoizmu je pravi vzrok in vir obstoja ugodja in bolečine. Kajti, dokler človek niha med njima in se nenehno s čutnostjo spominja na to, da obstaja, nanju ne bo pozabil. In v tem dejstvu počiva ves odgovor na vprašanje, zakaj človek ustvarja bolečino za svoje lastno neugodje?

To čudno in skrivnostno dejstvo, da človek s tem zavajanjem samega sebe tolmači Naravo z napačne strani in polaga v besede smrti pomen življenja, ostaja doslej nepojasnjeno. Kajti, da človek resnično hrani v sebi neskončno in da je ocean resnično v skodelici, je nesporna Resnica; vendar je to tako le zato, ker je skodelica absolutno ne-obstoječa. Je le izkušnja neskončnega, ki nima trajnosti, ki jo je mogoče odvreči v vsakem trenutku. Prav z razglašanjem realnosti in trajnosti štirih zidov svoje osebnosti človek ustvarja širo zmedo, ki ga potaplja v podaljšan niz nesrečnih dogodkov in ki nenehno pogloblja obstoj njegovih priljubljenih oblik čutnosti. Ugodje in bolečina postaneta zanj bolj realna kot veliki ocean, katerega del je in kjer je njegov

dom; nenehno se boleče zaletava ob te zidove, da lahko čuti in da njegov drobni jaz lahko niha v svoji izbrani ječi.

5. Poglavje - Skrivnost moči

I

Moč za korak naprej je osnovna potreba človeka, ki je izbral svojo pot. Kje jo lahko najdemo? Če se ozremo naokoli, ni težko odkriti, kje najdejo svojo moč drugi ljudje. Njen vir je globoko prepričanje. Ta velika moralna moč omogoča v naravnem življenju človeka rojstvo tistega, kar mu omogoča, da, ne glede na to, kako krhek je lahko, nadaljuje in premaguje. Premaguje kaj? Ne celin, ne svetov, ampak samega sebe. Preko te vzvišene zmage doseže vstop v celoto, kjer postane naenkrat vse tisto, kar je mogoče premagati in pridobiti, ne njegovo, ampak on sam.

Vzeti bojno opremo in oditi na vojno, tvegati smrt v vročici boja, je lahka stvar; stati negibno med neubranostjo sveta, ohraniti mirnost med razburjenostjo telesa, obdržati tišino med tisoči krikov čutov in želja ter nato sneti bojno opremo in brez hitenja ali vznemirjenja prijeti smrtno kačo jaz-a in jo ubiti, pa ni lahka stvar. Pa vendar je to tisto, kar je potrebno narediti; in to je mogoče narediti le v trenutku ravnovesja, ko je sovražnik zbežan zaradi tišine. Vendar pa je za ta vzvišen trenutek potrebna moč, ki je ne potrebuje noben junak na bojnem polju. Velik vojak mora biti poln globokega prepri-

čanja v pravičnost svoje stvari in pravilnost svoje metode. Človek, ki se bori proti samemu sebi in zmaga v bitki, to lahko naredi le takrat, ko ve, da je vojna, ki jo bojuje, stvar, ki jo je vredno bojevati. In ko to ve, pridobi nebesa in pekel za svoja služabnika. Da, on se naslanja na oboje. Ne potrebuje nebes, v katerih je zadovoljstvo posledica dolgo obljubljenе nagrade; ne boji se pekla, kjer ga čaka bolečina, da bi kaznovala njegove grehe. Kajti on je enkrat za vselej premagal tisto spreminjajočo se kačo v samem sebi, ki se obrača z ene strani na drugo zaradi svoje stalne želje po stiku, zaradi svojega nenehnega iskanja ugodja in bolečine. Nikoli več (ko je zmaga resnično dosežena) ne more več trepetati ali postati razposajen ob katerikoli misli na to, kar ponuja prihodnost. Ti goreči občutki, ki so se mu zdeli kot edini dokazi za njegov obstoj, mu ne pripadajo več. Kako lahko potem sploh ve, da živi? To ve le zaradi dokaza. In sčasoma se ne prepira več o njem. Kajti takrat v njem obstoja mir; in v tem miru bo našel moč, ki si jo je želel. Takrat bo vedel, kaj je tista vera, ki lahko premika gore.

II

Religija človeka odteguje poti, mu preprečuje hojo naprej, zaradi različnih, zelo jasnih razlogov. Prvič, dela bistveno napako, ko deli med dobrim in zlim. Narava ne pozna takega razlikovanja; in moralni ter družbeni zakoni, ki so jih postavile naše religije, so tako prehodni kot je to naš lasten poseben način in oblika obstoja, kot so to moralni in družbeni zakoni mravelj in čebel. Preiti moramo iz tega stanja, v katerem se zdijo te stvari končne in za vedno pozabiti na njih. To je mogoče z lahkoto prikazati, kajti človek širokih navad mišljenja in inteligence mora, ko živi med drugimi ljudmi, svoj način življenja preoblikovati. Ti ljudje, med katerimi živi kot tujec, imajo svoje lastne, globoko ukoreninjene religije in podedovana prepričanja, ki jih ne sme prizadeti. Če ni nek bedno ozek in nerazmišljajoči um, potem lahko vidi, da je njihova oblika zakona in reda enako dobra kot njegova lastna. Kaj lahko potem naredi drugega, kot da postopno prilagodi svoje ravnanje njihovim pravilom? In potem, ko med njimi preživi mnogo

let, izgine ostrina razlike in na koncu pozabi, kje se konča njihova in začne njegova vera. Ali je potem prav, da mu njegovi lastni ljudje govorijo, da ni ravnal prav, če pa ni škodoval nobenemu človeku in če je ostal pravičen?

Ne napadam zakon in red; ne govorim o teh stvareh z nepremišljenim odporom. Na svojem mestu so enako življenjske in nujne kot zakonik, ki vlada življenju v panju, da je njegovo delovanje uspešno. To, kar želim poudariti, je to, da sta zakon in red sama po sebi le začasna in nezanesljiva. Ko človekova duša zapusti svoje začasno prebivališče, je misli na zakon in red ne spremljajo. Če je močna, pridobi ekstazo resničnega bivanja in realnega življenja, kar vedo vsi, ki so bedeli ob umirajočem. Če je duša slabotna, omedli in oveni, jo premaga prvi curek novega življenja. Ali govorim preveč stvarno? Le tisti, ki živijo v dejavnem življenju trenutka, ki niso bedeli ob umirajočem, ki niso hodili po bojnem polju in zrl v obraze ljudi v smrtnem boju, lahko rečejo kaj takega. Močan človek zapušča svoje telo veselo.

Zakaj? Zato, ker ga ne zadržuje več in mu ne povzroča več drgetanja zaradi obotavljanja. V čudnem trenutku smrti doživlja osvoboditev; in v nenadni strasti očarljivosti prepozna, da je to osvoboditev. Če bi bil v to prepričan že prej, bi bil velik modrec, človek, ki vlada svetu, kajti imel bi moč, da vlada samemu sebi in svojemu telesu. To osvoboditev iz verig vsakdanjega življenja je mogoče pridobiti tako med življenjem kot ob smrti. Potrebno je le dovolj globoko prepričanje, ki usposablja človeka, da gleda na lastno telo z enakimi čustvi kot na telo drugega človeka ali na telesa tisočih ljudi. Ob kontemplaciji na bojno polje ni mogoče spoznati smrtnega boja vsakega trpečega; zakaj bi potem občutili lastno bolečino bolj ostro kot bolečino drugega? Povežite vse skupaj in pogledjte na to s širšega stališča kot s tistega individualnega življenja. Da čutite dejansko le lastno fizično rano, je slabost vaše omejenosti. Psihično razviti človek čuti rano drugega enako ostro kot svojo lastno in svoje lastne sploh ne čuti, če je dovolj močan in je taka njegova volja. Vsak, ki je sploh resno raziskal psihične pogoje, bolj ali manj jasno ve, da je to dejstvo skladno s psihičnim razvojem. V mnogih primerih se psihik bolj ostro in sebično zaveda svoje lastne bolečine kot bolečine ka-

terekoli druge osebe; toda to je tako le do takrat, ko razvoj ne doseže določene točke. To je moč, ki človeka popelje na mejo tiste zavesti, ki je globok mir in vitalna dejavnost. Ne more ga popeljati dlje. Toda, če je dosegel njeno mejo, je osvobojen nepomembne nadvlade svojega lastnega jaz-a. To je prva velika osvoboditev. Poglejte na trpljenja, ki prihajajo do nas zaradi naše ozke in omejene izkušnje in sočutja. Vsak od nas stoji povsem sam, kot osamljena enota, pritlikavec v svetu. Kakšno dobro srečo lahko pričakujemo? Veliko življenje sveta drvi mimo nas in vsak trenutek smo v nevarnosti, da nas bo preplavilo ali celo povsem uničilo. Nobenega odpora mu ne moremo nuditi; nobenega obrambnega orožja mu ne moremo zoperstaviti, kajti v tem življenju vsak človek bojuje svojo lastno bitko proti vsakemu drugemu človeku in niti dva se ne moreta povezati pod istim praporom. Obstoja le en izhod iz te strašne nevarnosti, s katero se spopadamo vsako uro. Obrnite se in, namesto da silam nasprotujete, se jim pridružite; postanite eno z Naravo in lahkotno stopite na njeno pot. Ne upirajte se ali obžalujte življenjskih okoliščin bolj kot rastline obžalujejo dež in veter. Potem boste na vaše presenečenje nenadoma odkrili, da imate čas in moč, ki ju lahko privarčujete, uporabite v veliki bitki, ki jo mora neizogibno bojevati vsak človek - tisto v sebi, ki vodi do osvojitve samega sebe.

Nekateri bodo rekli, do lastnega uničenja. In zakaj? Zato, ker od tiste ure, ko človek prvič okusi čudovito realnost življenja, vse bolj in bolj pozablja na svoj individualni jaz. Nič več se ne bori zanj, nič več ne uporablja njegove moči proti moči drugega. Nič več mu ni do tega, da bi ga branil ali krepil. A, ko je tako ravnodušen do lastnega blagostanja, individualen jaz postaja bolj zanesljiv in robusten kot prerijske trave in drevesa neprehodnih gozdov. To je stvar ravnodušnosti do njega, najsi je tako ali ne. Le, če je tako, ima na razpolago prefinjen instrument; in v sorazmerju s popolnostjo človekove ravnodušnosti je tudi moč in lepota njegovega osebnostnega jaz-a. To vidimo takoj; vrtna cvetica postane, če je zanemarjena, izrojena kopija same sebe; rastlino je potrebno gojiti do najvišje stopnje in izkoristiti vso vrtnarjevo spretnost, sicer mora biti čisti divjak, ki ga hranita le zemlja in nebo.

Koga zanima katerokoli vmesno stanje? Kakšno vrednost ali moč ima zapostavljena vrtna cvetica, ki ima raka v vsakem popku? Kajti bolne ali pritlikave cvetice so gotovo posledica samovoljnih sprememb v pogojih, posledica človekovega zanemarjanja, ki je doslej skrbel za rastlino in njeno nenaravno življenje. Toda obstajajo vetrovne planjave, kjer marjetice zrastejo visoko, z luninimi obrazi, ki jih ne more vzgojiti nobeno gojenje. Gojite torej do najvišje možne mere; ne pozabite na nobeno ped vašega vrta, na nobeno, tudi najmanjšo rastlino, ki raste v njem; ne delajte si neumnih utvar in ne delajte napak z fantaziranjem, da ste že pripravljeni na to, da lahko nanjo pozabite, in ne izpostavljajte je strašnim posledicam na pol narejenega dela. Rastlina, ki jo danes zalijete, jutri pa nanjo pozabite, mora shirati ali oveneti. Rastlina, ki ne išče druge pomoči kot le od Narave same, odmeri svojo moč takoj, najsi odmre in ponovno zraste, ali pa odraste v veliko drevo, katerega veje napolnijo nebo. A ne dela napak kot verniki in nekateri filozofi; ne zapostavite nobenega svojega dela, za katerega veste, da je del vas. Dokler zemlja pripada vrtnarju, je njegovo delo to, da jo vzdržuje; nekega dne lahko dobi poziv iz druge dežele ali od same smrti; in v trenutku, ko ni več vrtnar, je njegovo delo končano in sploh nima več te vrste dolžnosti. Takrat njegove ljube rastline trpijo in odmrejo ter postanejo eno z zemljo. A kmalu goreča Narava zahteva ta prostor za sebe in ga pokrije z gosto travo ali velikanskim plevelom, ali pa na njej vzgoji mlado drevo, dokler njegove veje ne zasenčijo zemlje. Pazite in vzdržujte svoj vrt do najvišje možne mere, dokler ga ne boste povsem zapustili in ga vrnil Naravi, da bo postal vetrovna planjava, kjer rastejo divje cvetice. In če boste potem odšli po tisti poti in pogledali nanj, vas ne bo nič, kakorkoli bi se zgodilo, ne razžalostilo ne navdušilo. Kajti sposobni boste reči, "Jaz sem skalnato zemljišče, jaz sem veliko drevo, jaz sem krepka marjetica", ki ravnodušno cveti tam, kjer je nekoč rastlo drevo vaših vrtnic. Toda zaradi nekega name-na ste se morali naučiti preučevati zvezde, preden ste lahko zapostavili vaše vrtnice in odtegnili zraku njihove vzgojene dišave. Poznati morate vašo pot skozi brezpotje zraka in od tam skozi čisti eter; pripravljeni morate biti na to, da dvignete kljuko Zlatih Vrat.

Gojite, pravim, in ne zanemarjajte ničesar. Vedite le to, da si, medtem ko vzdržujete in zalivate, nesramno prilaščate naloge same Narave. Ker ste si prilastili njeno delo, ga morate peljati do točke, na kateri nima več moči, da bi vas kaznovala, na kateri se je ne bojite več in na kateri ji lahko s smelim obrazom vrnete kar je njeno. Ona se muza, mogočna mati, vas s smejočim očesom prikrito opazuje, neizprosno pripravljena, da vrže celotno vaše delo v prah, če ji le date priložnost in postanete leni in nemarni. Lenuh je oče norca, v tem smislu, da je otrok oče človeka. Narava je nanj položila svojo širno roko in porušila celotno zgradbo. Vrtnarja in njegovo drevo vrtnic zlomi in prizadene velik vihar, ki ga je ustvarilo njeno gibanje; nemočno ležita na tleh, dokler ju ne prekrije pesek in ne pokoplje utrujena divjina. Iz te puščave bo Narava ponovno ustvarjala in uporabila pepel človeka, ki si je drznil kljubovati, tako brezbrizno kot uporablja izsušeno listje njegovih rastlin. Ona zahteva tako njegovo telo kot njegovo dušo in duh.

III

Močan človek, ki se je odločil, da bo našel neznano pot, zelo skrbno izbere vsak korak. Ne izusti prazne besede, ne opravi nepremišljenega dejanja, ne zapostavi nobene dolžnosti ali dela, ne glede na to, ali je lahko ali težko. Toda medtem, ko njegove oči, roke in noge izpolnjujejo svoje naloge, se v njem porajajo nove oči, roke in noge. Kajti njegova strastna in nepojenjujoča želja je, da gre po poti, po kateri ga lahko vodijo le subtilni organi. O fizičnem svetu se je naučil vse in ga zna uporabljati; postopno njegova moč napreduje in on spoznava psihični svet. Toda ta svet mora spoznati in se ga naučiti uporabljati, ne da bi si drznil izgubiti stik z življenjem, ki ga pozna, in dokler ne zajame tega, kar mu še ni znano. Ko pridobi tako moč nad svojimi psihičnimi organi kot jo ima otrok nad svojimi fizičnimi organi, ko prvič odpre svoja pljuča, takrat nastopi ura velike pustolovščine. Kako malo je potrebno - pa vendar kako veliko je to! Človek potrebuje le to, da je psihično telo oblikovano v vseh svojih delih tako kot je otrokovo; potrebuje le globoko in neomajno prepričanje, ki žene otroka, da je novo živ-

ljenje zaželeno. Ko enkrat ustvari te pogoje, lahko zaživi v novem ozračju in pogleda navzgor v novo sonce. Toda takrat se mora spomniti, da preveri svojo novo izkušnjo na podlagi stare. Še vedno diha, čeprav drugače; v pljuča vdihava zrak in jemlje življenje iz sonca. Rodil se je v psihičnem svetu in sedaj je odvisen od psihičnega zraka in svetlobe. Njegov cilj ni tam: to je le bolj subtilna ponovitev fizičnega življenja; preiti mora skozi v skladu s podobnimi zakoni. Mora preučevati, se učiti, rasti in premagovati, ne da bi kdajkoli pozabil, da je njegov cilj tisti kraj, kjer ni nobenega zraka, nobenega sonca ali meseca.

Ne domišljajte si, da se v tej smeri napredovanja giblje ali spreminja svoje mesto človek sam. Ni tako. Najbolj verna ponazoritev tega procesa je prodiranje skozi plasti skorje ali kože. Človek, ki se je v popolnosti naučil svoje lekcije, zavrže fizično življenje; ko se ponovno nauči svoje lekcije, zavrže psihično življenje; ko se zopet nauči vse, zavrže kontemplativno življenje ali življenje čaščenja.

Na koncu zavrže vsa in vstopi v veliki tempelj, pred katerim pusti vsak spomin na jaz ali čutenje, kot čevlje, ki jih odvrže z nog častilec. Tempelj je mesto njegove lastne čiste božanskosti, osrednji plamen, ki ga je, četudi zatemnjen, oživiljal skozi vse te boje. In ker je našel vzvišen dom, je gotov kot nebesa sama. Ostaja negiben, poln vsega znanja in moči. Zunanji človek, častilec, delujoči, živo poosebljenje, hodi naprej po svoji poti, z roko v roki z Naravo in kaže vso sijajno moč divje rasti zemlje, ki jo osvetljuje tisti instinkt, ki vsebuje znanje. Kajti v najbolj notranjem svetišču, v resničnem templju, je človek našel subtilno bistvo same Narave. Tam med njima ne more več obstojati kakršnakoli razlika, ali pa kakršnikoli polovični ukrepi. In sedaj pride ura delovanja in moči. V tem najbolj notranjem svetišču najdemo vse: Boga in njegova bitja, prijatelje, ki molijo k njim, tiste med ljudmi, ki so bili ljubljani, in tiste, ki so bili osovraženi. Razlike med njimi ni več. Takrat se človekova duša smeji v svoji moči in neustrašnosti ter odhaja v svet, ki potrebuje njenih dejanj in kjer sproža ta dejanja brez zaskrbljenosti, vznemirjenosti, strahu, obžalovanja ali veselja.

To stanje je človeku dostopno še za življenja v fizičnem; kajti ljudje so ga dosegli, dokler so še živeli. Le to lahko naredi dejanja v fizičnem božanska in resnična. Življenje med predmeti čutenja mora biti vedno zunanja oblika vzvišene duše - postane lahko mogočno življenje, življenje dovršitve, le če ga oživlja okronan in ravnodušen bog, ki počiva v svetišču. Pridobitev tega stanja je tako nadvse zaželena, ker z vstopom vanj prenehajo vse težave, vsa vznemirjenost, ves dvom in obotavljanje. Tako kot velik umetnik, ki slika svojo sliko brez strahu in brez napak, ki bi jih obžaloval, tako obravnava svoje življenje tudi človek, ki je izoblikoval svoj notranji jaz. Toda to je tako, ko vstopi v to stanje. To, na kakšen način gledamo proti goram, z lakoto, da bi jih spoznali, je način vstopa in pot do Vrat. Ta Vrata so Vrata iz Zlata, zaklenjena s težko železno kljuko. Pot do njihovega praga naredi človeka omotičnega in bolnega. To ne izgleda nobena pot; zdi se, da se nenehno končuje; vije se vzdolž strašnih brezen, izgublja se v globokih vodah. Ko smo ga enkrat prestopili in našli pot, se nam zdi čudno, da so težave izgledale tako velike. Kajti pot se tam, kjer se izgubi, le nenadoma obrne; njena smer nad robom prepada je dovolj široka za nogo, in nad globokimi vodami, ki izgledajo tako zahrbtni, vedno obstaja brv ali pa brod. Tako se dogaja v vseh globokih izkušnjah človeške narave. Ko srce izloči prve solze žalosti, se zdi, kot da se je pot končala in da je prazna tema zavzela nebo. Pa vendar duša tipaje hodi naprej in preide tisti težak in navidez brezupen ovinek na poti.

Tako je tudi s številnimi drugimi oblikami človeške muke. Včasih se skozi dolgo obdobje ali celotno življenje pot obstoja nenehno zapira, s tem, kar se nam zdi kot nepremostljive ovire. Žalost, bolečina, trpljenje, izguba vsega, kar ljubimo ali kar cenimo, se pojavi pred prestrašeno dušo in jo zaustavlja pred vsakim ovinkom. Kdo postavlja te ovire? Vzrok se pojavi na otrokovi dramatični sliki, ki so jo predenj postavili religiozni ljudje - Bog dovoljuje Hudiču, da muči Njegova bitja, v njihovo končno dobro! Kdaj pa bo doseženo to končno dobro? Zamisel, ki je vključena v to sliko, predvideva nek konec, cilj. A tega ni. Vsak od nas lahko mirno soglašja s tem; kajti

do tja, kamor seže človeško opazovanje, razum, mišljenje, intelekt ali instinkt, ki išče možnost, da bi dosegel skrivnost življenja, pridobljeni podatki kažejo le to, da je pot brez konca in da večnosti lena duša ne more osvetliti in spremeniti v milijon letih.

V človeku, najsi ga vzamemo individualno ali kot celoto, jasno obstaja dvojen ustroj. Sedaj govorim nepopolno, ker se dobro zavedam, da so ga različne filozofske šole razrezale in razdelile v skladu s svojimi številnimi teorijami. To, kar mislim, je: da skozi njegovo naravo tečeta dva velika čutna vala; eden iz njega dela žival, drugi pa boga. Nobena žival na svetu ni tako živalska kot človek, ki podredi svojo božansko moč svoji živalski moči. To je zaradi tega, ker je celotna sila dvojne narave takrat uporabljena le v eni smeri. Čist in preprost divjak uboga le svoje instinkte in si želi le potešitve svoje ljubezni do ugodja; le malo pozornosti posveča obstoju drugih bitij, razen do te mere, kolikor mu ponujajo ugodje ali bolečino; nič ne ve o abstraktni ljubezni, o krutosti ali o katerikoli od tistih izprijenih teženj človeškega bitja, ki same v sebi nosijo svojo potešitev. Tako je človek, ki je postal zver, milijon-krat hujši kot naravna zver; in tisto, kar je pri čisti živali le nedolžno uživanje, ki ga ne prekinja nek samovoljen moralni standard, pri njem postane razvada, ker njena potešitev temelji na principu. Še več, on usmeri vse božanske moči svoje duše v ta kanal in poniža svojo dušo s tem, da jo naredi za sužnjo svojih čutov.

Bog, popačen in potvorjen, čaka na žival in jo hrani. Pomislite torej, ali tega stanja res ni mogoče spremeniti? Človek sam je kralj dežele, v kateri se odvija ta čuden prizor. On dovoljuje zveri, da se polasti mesta boga, ker ta trenutek zver v največji meri zadovoljuje njegove muhave kraljevske fantazije. To ne more trajati večno; zakaj naj bi trajalo še naprej? Tako dolgo, dokler bo vladala žival, bo kot posledica spremembe nihanja med ugodjem in bolečino, zaradi želje po nadaljnjem in prijetnem fizičnem življenju, obstajalo tudi najbolj ostro trpljenje. In bog, s svojo zmožnostjo služiti, k vsemu temu prispeva tisočkrat, kajti omogoča, da se fizično življenje tako polni z ostrino ugodja - redkim, sladostrastnim, estetskim ugodjem - in s tako

strastno silovitostjo bolečine, da človek ne ve, kje se ta neha in kje se začne ugodje. Tako dolgo, dokler bog služi, tako dolgo bo življenje živali vse bogatejše in vse bolj vredno. Toda dovolimo, da se kralj odloči in spremeni podobo svojega dvora ter s silo izžene žival s trona in na božansko mesto ponovno postavi boga.

Ah, takrat na palačo pade globok mir! Dejansko se vse spremeni. Nič več ne obstoja vročica po osebnih hrepenenjih ali željah, nič več ni kakršnegakoli upora ali nemira, nič več kakršnekoli lakote po ugodju ali bojazni pred bolečino. To je kot velik mir, ki se je spustil na viharni ocean; je kot mehek poletni dež, ki pade na izsušena tla; je kot globok tolmun, ki ga najdemo med utrujajočimi, izsušenimi labirinti neprijaznega gozda. Toda tam je precej več kot to. Ne le, da je človek več kot žival, ker je v njem bog, ampak je tudi več kot bog, ker je v njem žival.

Ko enkrat prisilite žival, da zasede svoje pravo mesto, podrejeno, se znajdete v posesti velike sile, doslej nepričakovane in neznane. Bog kot služabnik tisočkrat prispeva k ugodjem živali; žival kot služabnik tisočkrat prispeva k močem boga. In zaradi te zveze, pravega odnosa med tema dvema silama v sebi, postane človek kot močan kralj, ki lahko dvigne roko in privzdigne kljuko Zlatih Vrat. Dokler sta ti sili v nepravem odnosu, je kralj le kronan sladostrastnik, brez moči, ki ga njegovo dostojanstvo le smeši; kajti živali, ne-božanske, poznajo vsaj mir in jih ne trgata razvada in obup. To je celotna skrivnost. To je tisto, kar dela človeka močnega, mogočnega, sposobnega s svojimi rokami objeti nebo in zemljo. Ne domišljajte si, da je to lahko. Ne zavajajte se z idejo, da to lahko opravi religiozen in kreposten človek! To ni tako. Oni ne zmorejo nič več kot to, da postavijo standard, rutino, zakon, s katerim držijo žival pod nadzorom. Bog ji je prisiljen služiti na določen način in to tudi počne, ji streže s prepričanji in negovanimi fantazijami religioznega človeka, z zvišenim občutkom za osebni ponos, ki ustvarja veselje krepostneža. Te posebne in kanonizirane razvade so preveč nizke in nizkotine stvari, da bi jih bila sposobna čista žival, katere edini navdihovalec je sama Narava, vedno sveža kot zora. Bog v človeku, ponižan, je neizrekljiva

stvar v svoji brez-častni moči proizvajanja. Žival v človeku, povzdignjena, je nepredstavljiva stvar v svojih velikih močeh služenja in moči. Pozabljate, vi, ki dovoljate vašemu živalskemu jaz-u, da živi naprej, zgolj nadzorovan in ohranjen v določenih vezeh, da je to velika sila, integralni del živalskega življenja sveta, v katerem živite. Z njim lahko, bolj ali manj zaznavno, v skladu z vašo močjo, vplivate na ljudi, na sam svet. Bog bo, če mu boste dali pravo mesto, navdihnil in vodil to izjemno bitje, ga tako vzgojil in razvil, tako prisilil v delovanje in priznanje svojega položaja, da boste trepetali, ko boste spoznali moč, ki se je prebudila v vas. Žival sama bo potem kralj med živalmi sveta.

To je skrivnost starodavnih čarovnikov, ki so dosegli, da jim je Narava služila in vsak dan delali čudeže za svojo rabo. To je skrivnost prihajajoče rase, ki jo je za nas napovedal Lord Lytton.

Toda to moč je mogoče pridobiti le tako, da bogu podelimo suverenost. Naj postane vaša žival vladar nad vami, pa ne bo nikoli vladala drugim.

Epilog

Tajna in skrita počiva v srcu sveta in v srcu človeka luč, ki razsvetljuje vse življenje, bodoče in preteklo. Ali je ne bomo iskali? Gotovo jo nekateri morajo. In potem bodo morda oni dodali tisto, kar manjka temu ubogemu drobcu mišljenja.

Spremna beseda W. Q. Judgea

The Path, marec 1887

Pravkar je bila pod pomenljivim naslovom *Skozi Vrata iz Zlata* objavljena najbolj pomembna knjiga za vodstvo v Misticismu, odkar je bila napisana *Luč na Pot*. Čeprav ostaja avtorjevo ime prikrito, pa bo študent okultizma hitro razbral, da mora izhajati iz zelo visokega vira. V določenih ozirih lahko na to knjigo gledamo kot na komentar k *Luči na Pot*. Dobro bi bilo, ko bi si bralec to zapomnil. Kajti mnoge stvari iz knjige, ki je že postala klasično delo naše literature, bodo postale jasne šele ob branju te slednje. *Skozi Vrata iz Zlata* je delo, ki bi ga morali, kot pomoč pri študiju, imeti nenehno pri roki. Gotovo bo postalo ena od merodajnih knjig Teozofije.

“Vrata iz Zlata” predstavljajo vstop v kraljestvo duše, ki ga ni mogoče spoznati preko fizičnih zaznav. In namen te knjige je nakazati nekaj korakov, ki so nujni, da bi dosegli njihov prag. Knjiga se, tako kot večina del teozofskega značaja, obrača na širšo javnost z izredno lepoto stila in jasnostjo svojih trditev. Zahodnemu svetu govori v njegovem lastnem jeziku in prav v tem dejstvu počiva precej njene vrednosti.

Tisti, ki so hrepeneli po nečem “praktičnem”, bodo to našli prav v tej knjigi. Verjetno bo prišla v roke tisočih, ki le malo, ali pa nič ne vedo o Teozofiji, a bo gotovo naletela na globoko občuteno, pa čeprav neizraženo potrebo. Brez dvoma pa bo nekatere s svojo neubranljivo logiko odpeljala daleč naprej, dokler ne bodo srečali nekaj, kar bo silovito pretreslo nekatere njihove stare predstave, ki so jih imeli za trdne - pretres, ki lahko povzroči zadržanost, a od katerega si ne bodo tako lahko opomogli in ki jih bo verjetno napotil na resno razmišljanje.

Namesto da bi špekuliralo s skrivnostmi, ki počivajo na samem koncu človekove usode in katerim se ni mogoče približati z nobeno vrsto domnevanja, to delo zelo občutljivo prevzame to, kar leži pri roki, to, kar predstavlja prvi korak, ki ga je potrebno opraviti, če želimo sploh kdaj narediti tudi drugega, in nas pouči o njegovi pomembnosti. Na začetku se moramo pomeriti s čutnostjo in se poučiti o njeni naravi in pomenu. Mnogi bralci so namreč napačno razumeli pomemben nauk iz *Luči na Pot*. Ta nam namreč ne svetuje naj zatremo čutnost, ampak naj zatremo željo po čutnosti, kar je nekaj povsem drugega. Čutnost, ki jo pridobimo preko fizičnega telesa, nam nudi vse, kar nas spodbuja k življenju v tej obliki, pravi to delo. Problem je v tem, da moramo izluščiti pomen, ki ga skriva za nas. Temu je namenjen obstoj. Če bi se ljudje lahko ustavili in pomislili, kakšne lekcije so se naučili iz ugodja in bolečine, bi lahko precej zvedeli o tisti čudni stvari, ki povzroča te učinke. Vprašanje, ki je povezano z rezultati, ki so podobno nespoznavni kot življenje onstran Vrat, je predstavljeno kot vprašanje, ki so si ga postavljali v vseh dobah, ko je nastopila ura, ko se v popolnosti razcveti cvet civilizacije in so se njegovi listi le še ohlapno držijo skupaj, obdobje, ko človek doseže najvišji fizični razvoj v ciklu. Takrat se v oddaljenosti pojavi veliko bleščanje, pred katerim mnogi osuplo in zmedeno spustijo svoje oči, čeprav se tu pa tam najde kak dovolj pogumen človek, ki se trdno zazre v to bleščavo in tudi nekaj odkrije v podobi znotraj nje. Poeti in filozofi, misleci in učitelji - vsi tisti, ki so “starejši bratje rase” - so od časa

do časa vzdržali ta pogled. In nekateri med njimi so prepoznali v osupljivi bleščavi obrise Vrat iz Zlata.

Ta Vrata nas vodijo do svetišča človekove lastne narave, do mesta, od koder prihaja njegova življenjska moč in kjer je on svečenik v svetišču življenja. Potrebujejo le močno roko, ki jih bo odprla, nam je rečeno. Pogum, ki je potreben za vstop, je pogum za iskanje skrivališč v človekovi lastni naravi, brez strahu in brez sramu. V odličnem delu, bistvu, v odišavljenem delu človeka, je mogoče najti ključ, ki odpira ta velika Vrata.

Globoko je poudarjena nujnost zatrtja občutka ločenosti, kot enega izmed najbolj pomembnih činiteljev tega procesa. Otresti se moramo utvar materialnega življenja. Ko želimo govoriti s tistimi, ki so poskušali odpreti Zlata Vrata, je zelo nujno - dejansko je bistveno - da razlikujemo in ne prenašamo v naše življenje zmed iz našega sna. Če to počnemo, nas imajo za nore, tako da pademo nazaj v temo, kjer ni prijatelja, ampak le kaos. Ta kaos je spremljal vsak človekov napor, ki je bil zapisan v zgodovini; potem, ko je civilizacija zacvetela, je cvet odpadel in odmrll, zima in tema sta ga uničila. V tem zadnjem stavku je nakazan namen civilizacije. To je razcvet rase, z namenom, da prinese določen duhoven sad; in ko sad dozori, se začne degeneracija velikega ostanka, da bi se ta vedno znova in znova predelal v velikem procesu kvašenja preko reinkarnacije. Naša velika civilizacija je sedaj v razcvetu in v tem dejstvu lahko preberemo razlog za izjemne napore, da bi posejali semena Mističnih Učenj, povsod tam, kjer je človekov um pripravljen na njihov sprejem.

V poglavju Skrivnost praga je rečeno, da ima neke resne izgleda, da vstopi skozi Zlata Vrata, le tisti človek, ki poseduje tako zmožnosti strastnega človeka kot stoika. Sposoben mora biti, do najbolj občutljive potankosti izkušati in presoјati vsako veselje, ki ga ponuja obstoj; sposoben se mora biti odpovedati vsemu ugodju in to brez trpljenja zaradi odpovedi.

Dejstvo, da je pot drugačna pri vsakem posamezniku, je predstavljeno v poglavju Začetni napor, v besedah, da človek lahko raztrešči lupino, ki ga

zadržuje v temi, raztrga tančico, ki mu skriva večnost, v vsakem trenutku, tam kjer mu je najlažje; in najbolj pogosto je to tam, kjer to najmanj pričakuje. Tako spoznamo nesmisel snovanja samovoljnih zakonov, ki naj bi določali ta vprašanja. Tu najde slikovit opis tudi pomen tistih pomembnih besed: Da bi sestavili lestev, so potrebni vsi koraki. Še posebej pomembni so naslednji stavki: Duh ni plin, ki bi ga ustvarila materija, in mi ne moremo ustvariti naše bodočnosti, če na silo uporabimo nekega materialnega posrednika in zanemarimo ostale. Duh je veliko življenje, na katerem počiva materija, tako kot skalnat svet na svobodnem in tekočem etru; kadarkoli, ko lahko razbijemo naše omejitve, se znajdemo na tisti čudoviti obali, na kateri je Wordsworth nekoč videl blesk zlata. Ker pripada krepost materialnemu življenju, človek nima moči, da bi jo popeljal s seboj, pa čeprav je vonj njegovih dobrih del veliko slajša žrtev kot duh zločina in krutosti.

Tistemu, ki je dvignil zlato kljuko, se odpre studenec svežih voda, sam izvir, iz katerega izvira mehkoča, tako da postane del njegove dediščine. Toda, preden lahko okusimo ta izvir ali dosežemo katerikoli studenec, odkrijemo katerikoli vir, moramo s srca dvigniti težko utež, železno breme, ki ga tišči navzdol in mu ne dovoljuje, da bi rastle njegova moč.

Avtor želi povedati, da v okultizmu obstajata tudi milina in svetloba in ne le suha raven strašne Karme, k čemer se nagibajo nekateri Teozofi. In to milino ter svetlobo lahko dosežemo, ko odkrijemo železno breme in ga dvignemo, tako da osvobodimo srce. To železno breme Hindujci imenujejo srčni voz. V svojih spisih govorijo o razpletanju tega vozla, s čemer se bliža svoboda. Toda kaj sta železno breme in srčni voz? Na to vprašanje moramo nujno poiskati odgovor. To je ostra moč jaz-a - sebičnosti - predstave ločenosti. Ta predstava ima številne trdnjave. Svoj najbolj skriven dvor in svoje najgloblje svetovalce ohranja v bližini oddaljenih globin in jedra srca. Toda najprej se manifestira na mestu, ki je najbližje našim nevednim zaznavam, kjer ga odkrijemo potem, ko smo začeli z našim iskanjem.

Ko ga napademo in premagamo tam, ne izgine, ampak pa se le umakne za prvega od naslednjih obrambnih okopov, kjer se skriva našim očem. Ko mi-

slimo, da smo ga pokončali, se on smeji našim namišljenim osvojitvam in varnosti. Kmalu zopet naletimo nanj, ga premagamo, a se zopet le umakne. Zato mu moramo, če ga želimo dokončno zagrabit v njegovem zadnjem skrivališču, slediti v bližino srčnega jedra. Tam je železno breme, ki pritiska na srce, in le tam lahko dokončno dobimo boj. Srečen je tisti učenec, ki je sposoben porušiti vse namišljene zunanje okope in v enem zamahu zagrabit tega osebnega hudiča, ki skrbi za to železno breme, in tako dobiti bitko. Ko je ta dobljena, se lahko vrnemo do najbolj zunanjih okopov in jih prevzamemo brez odpora. To je zelo težko iz več razlogov. Govorjenje o tej izkušnji ni le prestavljanje besed. To je živa, otipljiva stvar, s katero se lahko sreča vsak resničen študent. Veliko težavo pri neposrednem napadu na jedro predstavlja nepredstavljiva groza, ki napade dušo, če se poda v te kraje. Ker je temu tako, je bolje, če začnemo z bitko na zunanjih okopih, s preizkušanjem izkušenj in z učenjem iz njih, tako, kot je to omenjeno v tej in v knjigi *Luč na Pot*.

Z omenjenimi vrsticami skuša avtor usmeriti pogled zelo materialistične dobe proti dejstvu, ki je sprejemljivo za vse prave študente okultizma, in sicer, da je človekovo resnično srce - ki ga zastopa srčna mišica - goriščna točka za duh, znanje, moč; in da se iz te točke širijo žarki, dokler ne objamejo celotnega Vesolja. To so Vrata. In prav na tem nevtralnem mestu koncentracije so pritrjeni stebri in na njih vrata. Onstran njih gori in širi svoj zglaženi žar veličastna zlata luč. To učenje je enako tistemu v *Upaniśadah*. Slednje govorijo o etru v srcu in o tem, da moramo prečkati ta eter.

Pomen bolečine je predstavljen na način, ki osvetljuje obstoj tega, kar je stoletja spravljal v zadrego mnoge učene ljudi. Bolečina se pojavlja, mehča, lomi in uničuje. Če jo opazujemo z dovolj odmaknjenega stališča, se zdi kot zdravilo, kot nož, kot orožje, pa tudi kot strup. Je orodje, in očitno stvar, ki jo uporabljamo. To, kar želimo odkriti, je, kdo je uporabnik; kateri del nas samih je tisti, ki zahteva prisotnost te stvari, ki je tako sovražna do preostale celote? Naša naloga je, da se povzpnejo tako nad bolečino kot nad ugodje in ju združimo v naše služenje. Bolečina in ugodje stojita ločeno,

kot spola; in s stapljanjem teh dveh v eno, dosežemo veselje in globoko čutnost in globok mir. Kjer ne obstoja ne žensko in ne moško, ne bolečina in ne ugodje, obstaja bog v obvladanem človeku, in potem je življenje realno.

Naslednji odlomek bo gotovo presenetil mnoge dobre ljudi: Usoda neizogibno, resnično obstoja; tako za raso, kot za posameznika; toda kdo jo lahko odreja, če ne človek sam? Ni vodila, ne v nebesih ne na zemlji, o obstoju kakršnegakoli drugega odredbodajalca kot človeka, ki trpi ali pa se veseli ob tem, kar je odrejeno. Ali lahko katerikoli goreč študent Teozofije to zanika, ali pa temu ugovarja? Ali ni to čista predstavitev zakona Karme? Ali se ne sklada povsem z učenjem Bhagavad Gite? Gotovo ne obstaja nobena moč, ki bi s strani opazovala dogajanje kot sodnik na sodišču in nas kaznovala ali nagrajevala za napačne korake ali za zasluge; mi smo tisti, ki oblikujemo, odrejamo, našo lastno prihodnost.

Ne zanika Boga. Navidezno protislovje, da Bog obstaja v notranjosti vsakega človeka, postane jasno, ko zaznamo, da je naš ločen obstoj le utvara; fizičnost, ki nas določa kot ločene posameznike, mora odpasti, tako da vsak človek postane eno z vsemi ljudmi in Bogom, ki je Neskončnost.

V poglavju Skrivnost moči je zapisan odlomek, ki ga mnogi ne bodo razumeli. Religija človeka odteguje poti, mu preprečuje hojo naprej, zaradi različnih, zelo jasnih razlogov. Prvič, dela bistveno napako, ko deli med dobrim in zlim. Narava ne pozna takšnega razlikovanja. Religija je vedno le človekov proizvod. Zato ne more biti celotna resnica. Je dobra stvar za običajnega in zunanjega človeka, vendar pa ga gotovo ne bo nikoli pripeljala do Vrat iz Zlata. Če naj bi religija izhajala iz Boga, kako je potem mogoče, da ta isti Bog, z lastnim delom in dejanji, krši religiozne zapovedi? Vsakega človeka ubije vsaj enkrat v življenju; vsak dan krute prvine in čudne okoliščine, katerih avtor naj bi bil, prinašajo lakoto, mraz in brezštevne prezgodnje smrti; kje je potem, v Resnici, razlog za takšno razlikovanje med dobrim in zlim? Učenec mora ostati med svojo hojo po poti zvest zakonu in redu, a če pripoji svojo vero na katerokoli religijo, se bo takoj zaustavil. Ni pomembno, če prisega na Mahatme, Bogove, Krišno, Vede, ali na skrivnostna

dejanja milosti. Vsaka od teh stvari ga zaustavi in utiri v rutino, iz katere ga ne osvobodi niti nebeška smrt. Religija lahko poučuje le o etiki in morali, ne more pa odgovoriti na vprašanje: Kaj sem jaz? Budistični asket drži pred svojimi očmi pahljačo, da ne bi gledal na predmete, ki jih obsoja njegova religija. A zaradi tega je ob znanje, kajti spoznati bi moral tudi tisti svoj del, na katerega vplivajo neprimerni pogledi. Znanje pa je mogoče doseči in ga vsrkati le preko izkušnje.

Knjiga se zaključi na veličasten način, in sicer z nekaterimi prepotrebnimi namigi. Premnogi, celo najbolj iskreni študentje okultizma, so skušali zapostaviti polovico svoje narave, ki je, kakor je tu zapisano, nujna. Namesto da bi izganjali svojo živalsko naravo, nam knjiga ponuja visoko in modro učenje, ki pravi, da se moramo naučiti v celoti razumeti svoj živalski del in ga podrediti duhovnemu. Bog v človeku, ponižan, je neizrekljiva stvar v svoji brez-častni moči proizvodjanja. Žival v človeku, povzdignjena, je nepredstavljiva stvar v svojih velikih močeh služenja in moči, kar pomeni, da je naš živalski jaz velika sila, skrivnost starodavnih čarodejev in prihajajoče rase, ki jo je napovedal Lord Lytton. Toda to moč je mogoče pridobiti le tako, da bogu podelimo suverenost. Naj postane vaša žival vladar nad vami, pa ne bo nikoli vladala drugim. Če dobro pogledamo, vidimo, da je to učenje istovetno z zaključnimi besedami *Povesti o Belem Lotosu*:

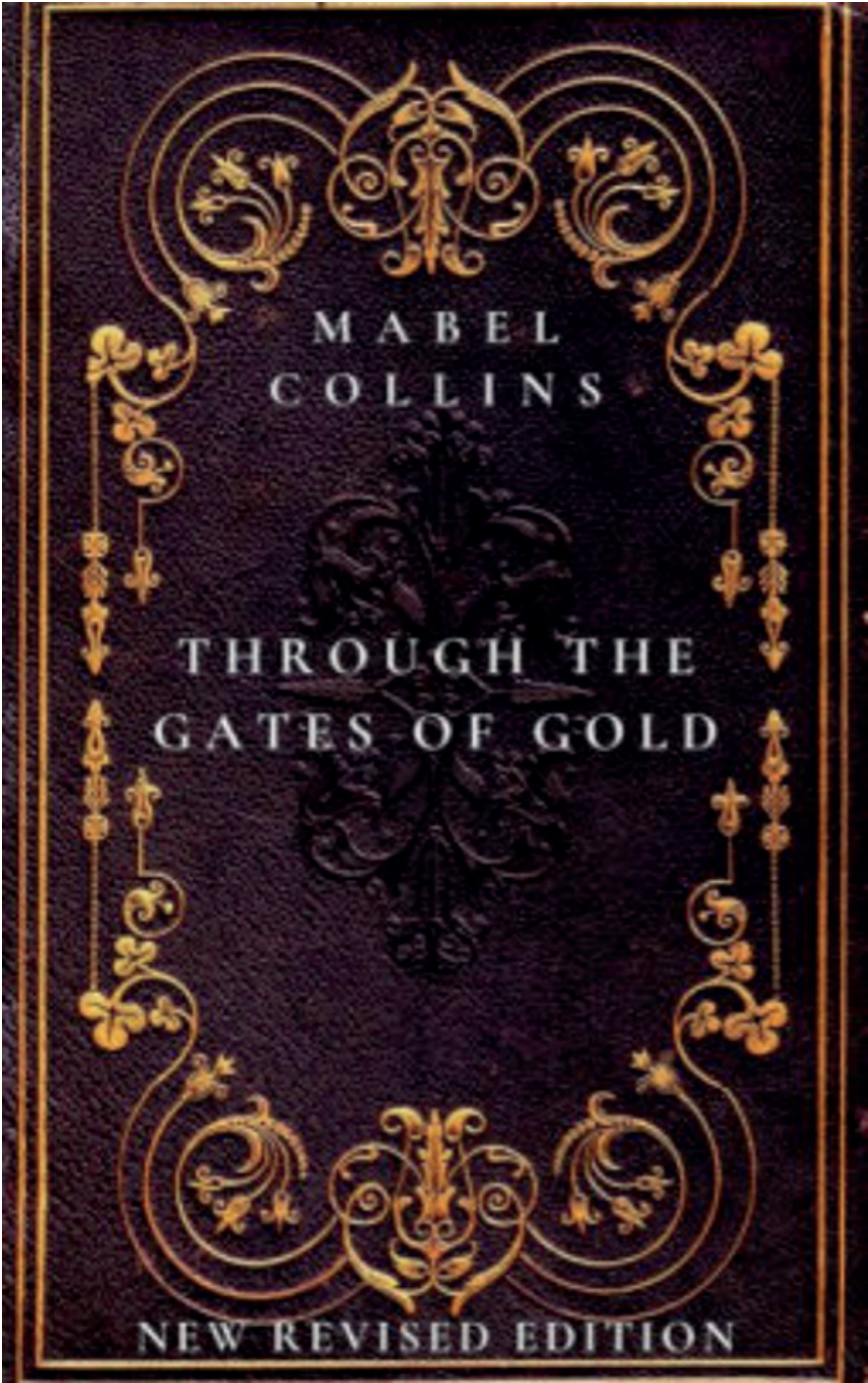
“On se bo naučil, kako predstaviti duhovne resnice in vstopiti v najvišji jaz. In on se bo lahko naučil tudi to, kako v življenju posedovati ta višji jaz in obenem, če bo to potrebno, ohraniti življenje na tem planetu tako dolgo, kolikor bo pač trajalo; ohraniti življenje v življenski sili človečnosti, dokler ne bo zaključeno celotno delo in dokler ne bo naučil treh resnic vseh, ki iščejo luč.”

V knjigi so trije stavki, ki si jih mora bralec vtisniti v svoj um. Predstavljamo jih v obratnem vrstnem redu:

Tajna in skrita počiva v srcu sveta in v srcu človeka luč, ki razsvetljuje vse življenje, bodoče in preteklo.

Na mentalnih korakih milijonov ljudi je Buda prešel skozi Vrata iz Zlata; in zato, ker je velika množica pritiskala na prag, je lahko pustil za seboj besede, ki dokazujejo, da se bodo ta Vrata - odprla.

To je eden izmed najbolj pomembnih činiteljev v razvoju človeka, spoznanje - globoko in popolno spoznanje - zakona univerzalne enotnosti in povezanosti.

Mabel Collins se je rodila 9. septembra 1851 v St. Peters Port Guernsey, kot Minna Collins, hčerka Edwarda Jamesa Mortimerja Collinsa, znanega pesnika in časnikarja ter njegove žene Susanne Hubbard. Leta 1867 je umrla mati Susanna, oče pa se je znova poročil in družina

je preživela nekaj srečnih let. Leta 1871 se je Mabel poročila z Robertom Keningaleom Cookom, pravnikom, piscem poezije in tudi vnetim spiritistom.

Leta 1875 je pod imenom Mabel Collins objavila svoj prvi roman, *The Blacksmith and Scholar*. Naslednjega leta je umrl njen oče Mortimer, Mabel pa je s svojimi deli uspešno nadomestila njegov prispevek na področju romantične fikcije, saj je tega leta izšel njen drugi roman, *An Innocent Sinner*, v letu 1879 pa še dve deli, *In This World in Our Bohemia*.

Naslednja leta je v posebni zamaknenosti napisala deli *The Idyll of the White Lotus* in *Light on the Path*. Mabel je posvečala veliko časa teozofiji in druženju s teozofi, a nadaljevala s pisanjem svojih romanov in bila za večino sveta predvsem pisateljica romantičnih romanov.

Leta 1887 je bila ustanovljena The Theosophical Publishing Company za izdajanje revije *Lucifer* in predvsem *The Secret Doctrine* (Tajnega Nauka). Mabel pa je postala so-urednica novoustanovljene družbe, a je po sporu s H. P. Blavatsky zapustila ta položaj in Teozofsko društvo. V nadaljnjih letih je nato napisala in objavila še številna dela.

Mabel Collins je umrla 31. marca 1927, v starosti 76 let.